

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds-
och växtproduktionsvetenskap

Grön infrastruktur i förtätad stadsmiljö

- En fallstudie om diskurser kring grön infrastruktur i planeringen av Norra Sorgenfri, Malmö

Green infrastructure in dense urban environments

- *A case study on discourses about green infrastructure in the planning of Norra Sorgenfri, Malmö*

Amanda Ivic
Malin Törnvi-Olandersson

Självständigt arbete • 30 hp
Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Landscape Architecture - Master's Programme
Alnarp 2021

Grön infrastruktur i förtätad stadsmiljö

- *En fallstudie om diskurser kring grön infrastruktur i planeringen av Norra Sorgenfri, Malmö*

Green infrastructure in dense urban environments

- *A case study on discourses about green infrastructure in the planning of Norra Sorgenfri, Malmö*

Amanda Ivic

Malin Törnvi-Olandersson

Handledare: Victoria Sjöstedt, Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Examinator: Anders Larsson, Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Biträdande examinator: Matilda Alfengård, Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 30 hp
Nivå och fördjupning: Avancerad nivå, A2E
Kurstitel: Independent Project in Landscape Architecture
Kurskod: EX0852
Program: Landscape Architecture Master's Programme
Kursansvarig inst.: Department of Landscape Architecture, Planning and Management

Utgivningsort: Alnarp
Utgivningsår: 2021
Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: grön infrastruktur, exploatering, förtätning, kritisk diskursanalys, Malmö, Norra Sorgenfri, kommunal planering, tredimensionella modellen

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institution för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Läs om SLU:s publiceringsavtal här:

<https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

☒ **JA**, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

☐ **NEJ**, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

SAMMANDRAG

Förtätning är en allmänt accepterad lösning som hållbar strategi för städers utveckling. I en tät stad har grön infrastruktur en essentiell roll för att upprätta en högkvalitativ hållbar stadsmiljö. Problematiken ligger i att städernas gröna infrastruktur tenderar minska i samband med att städerna byggs tätare och exploateras. Konsekvensen av att städerna förtätas är även hårdare konkurrens om tillgängliga ytor, där grön infrastruktur förhandlas gentemot andra användningsområden som många gånger prioriteras högre. Samtidigt är det beskrivet att gröna värden ska utvecklas, skyddas och bevaras i stadsplaneringsstrategier. Studiens syfte är att belysa relationen mellan grön infrastruktur och förtätning, där vi adresserar problematiken att samtidigt bygga tätt och grönt. Detta undersöks genom en fallstudie med Norra Sorgenfri i Malmö som fall. Genom kritisk diskursanalys av plandokument och planerares berättelser kring den gröna infrastrukturens utveckling i relation till förtätning, jämförs retorik med praktiskt utfall i studien.

Utfallet av den kritiska diskursanalysen har visat flera olika problematiska aspekter i planeringspraktiken för att säkra grön infrastruktur. Relationen mellan GI och förtätning framställs i diskursen kring den täta och gröna staden som oproblematiserad, att det är fullt möjligt att åstadkomma. Däremot är detta missvisande då målkonflikterna, GI kontra förtätning, inte synliggörs tydligt samt att begreppet förtätning används slarvigt och snarare misstas för exploatering. Bristande rutiner i kunskapsutbyte och avsaknad av uppbackning, bidrar till konsekvenser för säkrandet av GI. Grön infrastruktur har inte likvärdiga förutsättningar och förhandlingspremissor som förtätning (exploatering). Det glapp som förekommer mellan planering och utfall, medför ytterligare svårigheter för den gröna infrastrukturen att etablera sig i den täta staden. Det är en utmaning att bygga tätt och grönt men är möjligt så länge det görs på rätt sätt.

ABSTRACT

Densification is a generally accepted solution as a sustainable strategy for urban development. In a dense city, green infrastructure plays an essential role in establishing a high-quality, sustainable urban environment. The problem is that the cities' green infrastructure tends to decrease when the cities are being built more densely and are exploited. The consequence of densification is also tougher competition for accessible space, where green infrastructure is negotiated in relation to other uses which are often given higher priority. At the same time, it is described that green values must be developed, protected, and preserved in urban planning strategies. The purpose of the study is to shed light on the relationship between green infrastructure and densification, where we address the problem of building dense and green at the same time. This is investigated through a case study with Norra Sorgenfri in Malmö as a case. Through critical discourse analysis of planning documents and planners' stories about the development of the green infrastructure in relation to densification, rhetoric is compared with practical results in the study.

The outcome of the critical discourse analysis has shown several different problematic aspects in the planning practice for securing green infrastructure. The relationship between GI and densification is presented in the discourse of the dense-green city as unproblematic, and entirely possible to achieve. On the other hand, this is misleading as the goal conflicts, GI versus densification, are not made clear and the concept of densification is used carelessly and is rather mistaken for exploitation. Lack of routines in knowledge exchange and lack of support contribute to consequences for securing GI. Green infrastructure does not have equivalent conditions and negotiating premises as densification (exploitation). The gap between planning and outcomes causes further difficulties for the green infrastructure to establish itself in the dense city. It is challenging to build dense and green, but it is possible as long as it is done right.

FÖRORD

Ett stort tack till vår handledare Victoria Sjöstedt för värdefulla kommentarer och intressanta synpunkter som har drivit arbetet med studien framåt och hjälp oss till en djupare analys. Vi vill även tacka de personer som bidragit med värdefull information till studien genom att delta i intervjuer, samt för stöd och hjälp i uppsatsprocessen. Slutligen vill vi tacka vänner och familj som stöttat och motiverat under skrivprocessen samt under utbildningens gång.

Amanda & Malin

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INTRODUKTION	9
1.1 Syfte, problemformulering och mål	10
1.2 Avgränsningar	11
1.3 Disposition av arbetet	11
2 BAKGRUND	12
2.1 Förtätning i Malmö stad	12
2.2 Grön infrastruktur	13
3 FORSKNINGSÖVERSIKT	15
3.1 Förtätning - Fysisk och upplevd	15
3.2 Effekter av förtätning	16
3.3 Komplexa lösningar	17
3.4 Grön infrastruktur som verktyg för hållbara städer	18
3.5 Implementering av grön infrastruktur	18
3.6 Det multifacetterade och tvetydiga begreppet GI	19
4 TEORETISKT RAMVERK	21
4.1 Diskursanalys	21
4.1.1 Kritisk diskursanalys	22
4.1.2 Faircloughs tredimensionella modell	22
4.1.3 Interdiskursivitet och intertextualitet	24
4.1.4 Hegemoni	25
4.1.5 Planeringsteori	25
4.1.5.1 Konflikthantering i planeringspraktiken	25
4.1.5.1 Kunskap i planeringspraktiken	26
5 METOD OCH MATERIAL	28
5.1 Fallstudie samt urval av material	28
5.1.1 Malmö stad	29
5.1.2 Norra Sorgenfri och Kv. Spårvägen	29
5.2 Semistrukturerade intervjuer	31
5.2.1 Intervjupersoner	31
5.3 Arbetsfördelning	32
5.4 Analytisk modell	32
6 RESULTAT OCH ANALYS	34
6.1 Dominerande diskurser om grön infrastruktur i plandokument	34
6.1.1 Översiktsplan, Grönplan Malmö, Plan för Malmös gröna och blå miljöer	34

6.1.1.1 Beskrivning av den gröna infrastrukturen och förtätning	34
6.1.1.2 Dominerande diskurser med avseende på GI	35
6.1.1.3 GI i relation till förtätning	36
6.1.2 Vision Norra Sorgenfri, Norra Sorgenfri – Planprogram, Stadsrum, Detaljplan Kv Spårvägen	39
6.1.2.1 Beskrivning av den gröna infrastrukturen och förtätning	39
6.1.2.2 Dominerande diskurser med avseende på GI	39
6.1.2.3 GI i relation till förtätning	42
6.1.2.4 Gröna illustrationsplaner	45
6.2 GI gentemot förtätning i planeringspraktiken	47
6.2.1 Relationen mellan GI och förtätning i planeringspraktiken	47
6.2.2 Diskursiva konflikter	48
6.2.3 Planerares argument och verktyg	49
6.3 Planerares handlingsutrymme att säkra grönstruktur i planprocessen	53
6.3.1 Hantering av intressekonflikter mellan GI och förtätning	53
6.3.2 Styrande argument och resonemang	55
6.3.3 (O)kunskap i planeringen	56
7 DISKUSSION	58
7.1 Grön infrastruktur och otydligheten	58
7.2 Planerarnas handlingsutrymme	59
7.3 Diskurserna och diskursernas betydelse för planerarnas handlingsutrymme	61
7.4 Metoddiskussion	64
8 SLUTSATS	65
8.1 Förslag på framtida studier	66
REFERENSER	67
BILDREFERENSER	70
BILAGA 1: Intervjuguide	71

1 INTRODUKTION

Förtätning av städer är idag en växande global trend (SCB, 2015; Tappert m. fl., 2018). Förtätning hindrar exploatering av jordbruksmark och stadsutglesning, men sätter samtidigt ökad press på stadens gröna miljöer (Malmö stad, 2018). Urbanisering och förtätning är två mycket omtalade ämnen i samhället som vanligtvis kommer som följd av varandra. Förtätning är en allmänt accepterad lösning som hållbar strategi för städers utveckling (Haupt, m.fl., 2020). För att upprätthålla en hållbar stad måste ekologiska, ekonomiska och sociala intressen samverka (Campbell, 1996). I en tät stad har grönskan en betydelsefull roll för att upprätta en högkvalitativ hållbar stadsmiljö (Tappert m. fl., 2018). Gröna utrymmen i den täta staden har flera värdefulla kvalitéer som bidrar till upplevelsen av staden, ger betydande mångfunktionalitet som stärker de urbana ekosystemen (genom luftrening, vatten- och klimatreglering, koldioxidlagring, biologisk mångfald, livsmiljö för vilda djur), förmåner till de som vistas i staden (rekreation, social interaktion, gemenskap, hälsofördelar, subjektivt välbefinnande, estetik) och ett ökat ekonomiskt värde då kvalitén höjs (läge, naturskön miljö, rekreativvärde, identifieringsnivå och kulturarv) (ibid).

Länsstyrelsen beskriver en generell minskning av grönytor i städer i Sverige och Malmö stad bekräftar att trenden även inkluderar Malmö (Länsstyrelsen, 2020; Miljöbarometern, 2020). Svenska städer kännetecknas av gles bebyggelse med mycket hårdgjord yta per invånare. Därav bör det vara enklare att både bygga tätare och skapa mer grön infrastruktur i Sverige (Bengs & Schmidt-Thomé, 2005). Istället är det hård konkurrens om markanvändningen där grön infrastruktur konkurrerar med andra användningsintressen som många gånger prioriteras högre (Tappert m. fl., 2018). I Malmö stads stadsplanering ligger fokus på fortsatt invändig förtätning för att undvika att exploatera omkringliggande åkermark (Malmö stad, 2018), vilket innebär att konkurrensen om marken i staden ökar. Exploatering sker oftast genom omvandling av industrimark samt på bekostnad av viss grönstruktur, exempelvis träd som tas bort.

Trots att det beskrivs hur gröna värden ska skyddas och bevaras i stadsplaneringsstrategier, tenderar gröna värden att förhandlas bort (Malmö stad, 2019). Vidare kan detta ses som en form av greenwash, där grundproblemet inte tas om hand, då användningen av grönytor i staden intensifieras vid förtätning. Förtätning bidrar till förändrad användning av grönytor i staden. Exempelvis begränsas tillgången och tillgängligheten av grön/blåa miljöer, orealistiska förhoppningar kring multifunktionalitet skapas och ökad mänsklig aktivitet på tillgängliga områden leder till större och snabbare slitage av ytorna. Detta i sin tur bidrar till längre och svårare återhämtning för naturen samt att platserns positiva egenskaper och värden försämras, vilket även kan komma att påverka människans hälsa med tiden.

Parallellt syns en trend som talar för en ökad medvetenhet om grönstrukturens värde och tjänster och klimat- och hälsoaspekter ges större plats i styrdokumentet idag. Det finns kunskap om att klimatförändring behöver mötas med grönstruktur i städerna, vilket gynnar naturbaserade lösningar. Bland annat vatten behöver hanteras på ett helt annat sätt än tidigare. Covid19-pandemin har satt ytterligare fokus på grönstrukturens värde för biodiversitet och

stadsnära rekreation. Det finns alltså utvecklingstendenser som talar för ett ökat fokus på den gröna infrastrukturen i städerna. Samtidigt finns även ökande kritik kring rådande förtätningsparadigm (Chen m. fl., 2008; Berghauser Pont m. fl., 2020b; Haupt m.fl., 2020). Chen m. fl. (2008) argumenterar för att det behövs bättre förståelse för relationen mellan tät och hållbart ur ett miljöperspektiv. Berghauser Pont m. fl. (2020b) studie visar att de mjukare värdena (ekologi, social påverkan, hälsa) tenderar att visa negativa samband med hög täthet och Haupt m.fl., (2020) talar för att de mjukare värdena i relation till förtätning inte studerats tillräckligt.

Fördelarna med grön infrastruktur är väldokumenterade. Grön infrastruktur har länge visat sig medföra positiva egenskaper för både människans och samhällets hälsa men också vår världs i sin helhet. Flera studier har demonstrerat att den gröna stärker oss, får oss att må bra och får vår värld att må bättre, vilket även resulterar i långsiktigt hållbara miljöer och samhällen (Ståhle, 2005; Ståhle, 2009; Roe & Mell, 2013; Pálsdóttir, 2014). Den gröna infrastrukturens värde för hälsa är ett mycket uppmärksammat ämnesområde inom forskning. Genom våra studier har vi upprepande gånger mött problematiken att den gröna infrastrukturen, trots sina väldokumenterade fördelar, vilka också lyfts fram i planeringsdiskursen, likväl tenderar att prioriteras bort i planeringen av ny tät bebyggelse. Förtätning är en strategi som ställer höga krav på planerare, då markanvändningen intensifieras med både positiva och negativa effekter i strävan mot en hållbar stad. Genom denna studie är vår ambition att utöka förståelse för glappet mellan retorik och praktiskt utfall.

1.1 Syfte, problemformulering och mål

Studiens syfte är att belysa relationen mellan plandokument och planeringspraktik, med avseende på diskurser kring grön infrastruktur i en förtätad stadsmiljö. Utifrån en fallstudie av området Norra Sorgenfri i Malmö, adresserar studien problematiken att samtidigt bygga tätt och grönt.

Genom diskursanalys av plandokument och planerares berättelser kring den gröna infrastrukturens utveckling i relation till exploatering, jämförs retorik med praktiskt utfall i studien. Målet med arbetet är att identifiera argument och planeringsverktyg till stöd för planerare att strategiskt säkra grönstruktur i tät stadsmiljö. Syftet har brutits ned i följande frågor, som genom kritisk analys, besvaras i studien:

- Hur beskrivs relationen mellan grön infrastruktur och förtätning i plandokumentet?
- Hur förhandlas grön infrastruktur gentemot förtätning i planeringspraktiken? (vilka argument och planeringsverktyg)
- Vilket handlingsutrymme har planerare att säkra grönstruktur i planprocessen?

1.2 Avgränsningar

Arbetet är geografiskt avgränsat till planering för grön infrastruktur i Malmö stad. Malmö stad är relevant för detta arbete då kommunens planering har ett starkt fokus på att utveckla staden till att bli tätare och grönare. Fokus i planeringen är på uppbyggnad av stark och funktionell grön infrastruktur för främjandet av ekosystemtjänster och biodiversitet, därav behöver befintlig grön infrastruktur värnas och bevaras samt att nya grön/blå områden och element behöver tillkomma (Malmö stad, 2019).

Studien avgränsas till diskurser som berör grön infrastruktur i relation till förtätning i planeringen av stadsdelen Norra Sorgenfri i Malmö. Området Kv. Spårvägen ges större utrymme och fokus i arbetet än övriga kvarter i Norra Sorgenfri, då det för Kv. Spårvägen existerar en detaljplan som möjliggör djupare analys och undersökning kring hur grön infrastruktur gentemot förtätning kommer till uttryck i plandokument.

Empiriskt material som granskas i studien avgränsas till ett urval av planeringsdokument som berör grön infrastruktur och förtätning, för Malmö stad och stadsdelen Norra Sorgenfri. Urvalet av planeringsdokument har gjorts strategiskt för att studien inte ska bli alltför omfattande. Mer utförlig beskrivning gällande urvalet av planeringsdokument hittas i kapitlet *Metod och Material*. Vi studerar inte de juridiska och ekonomiska ramarna inom vilka förhandlingar sker, utan vi studerar enbart hur olika prioriteringar görs inom detta ramverk.

1.3 Disposition av arbetet

Arbetet består av 8 olika kapitel med underliggande avsnitt och är disponerad enligt följande:

Kapitel 1, inledningen, som redan presenterats beskriver grundpremisserna för arbetet, hur det är relevant idag och vad vi vill åstadkomma. I kapitel 2 presenteras bakgrund för att sätta arbetet i en kontext och följs upp av en forskningsöversikt (kapitel 3) för att ge en inblick i befintliga studier som relaterar till ämnet. Detta kapitel följs upp av det teoretiska ramverket (kapitel 4) för arbetet. I detta kapitel preciseras och presenteras teoretiska perspektiv som används i analysen. Därefter presenteras och motiveras forskningsstrategin och metoder för hur undersökningar och analyserna i uppsatsen genomförts (kapitel 5). Material som används för studien presenteras även i detta kapitel. Kapitlet följs upp av presentation av en kombinerad resultat och analysdel (kapitel 6). Sedan följer diskussionsdel, inklusive metoddiskussion (kapitel 7). Slutligen presenteras uppsatsens huvudsakliga resultat och ideer kring perspektiv på vidare forskning inom området (Kapitel 8).

2 BAKGRUND

Målet att skapa hållbara städer har genom åren medfört en rad olika strategier och intressekonflikter beroende på hur stadens situation har sett ut. En viktig aspekt för dagens planering i strävan mot den hållbara staden är implementeringen av grön infrastruktur. Flera studier har uttryckt att begreppet grön infrastruktur skapat viss förvirring hos planerare och menar att dess komplexa innebörd kan uppfattas som tvetydigt samt tolkas efter egna intressen och infallsvinklar (Wright, 2011; Lindholm, 2017). I Sverige arbetas det aktivt med att försöka åstadkomma hållbara städer med hjälp av bl.a. implementering av grön infrastruktur (Boverket, 2020). Det viktigaste planinstrumentet i Sverige, för att styra mark- och vattenanvändning till fördel för ekosystemtjänster och biologisk mångfald, är Översiktsplanen (ibid). Översiktsplaner har en viktig och vägledande roll för implementering av grön infrastruktur och hur denna ska bevaras och förnyas. Kommunerna redovisar i sina översiktsplaner för hur Plan- och bygglagens (PBL) allmänna riksintressen skall tillgodoses och därefter agerar översiktsplanen som vägledande riktlinjer för mer riktade och detaljerade projekt (ibid). Syftet med PBL är att tillgodose jämlika och goda sociala levnadsförhållanden för att främja en långsiktigt hållbar samhällsutveckling (SFS, 2010:900). PBL kan också ses som en exploateringslagstiftning som hjälper Sverige att kontrollera markanvändningen, genom att väga olika samhällsintressen mot varandra (Boverket, 2021). En annan lagstiftning som används vid planering är Miljöbalken, vars syfte är *“att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl”* (SFS, 1998:808).

2.1 Förtätning i Malmö stad

Idag är Malmö Sveriges snabbast växande stad (Malmö stad, u.å.). Orsaken till befolkningstillväxten beror främst på att fler föds och att allt fler väljer att flytta till Malmö, både genom invandring men också inflyttning från andra delar av landet (Malmö stad, 2020a). Befolkningstillväxten har lett till att fler människor är i behov av bostad. Tidigare har Malmö stad fokuserat på utbyggnaden av staden, men nu ligger det större fokus på förtätning, bl.a. i stationsnära lägen, för att bevara värdefull åkermark, minska bilberoendet och undvika utglesning (Malmö stad, 2018; Malmö stad, 2020a).

Stadsutveckling i Sverige är fortfarande bristfällig och värdefull åkermark exploateras (Forsman et al, 2018). Regelverk brister, de arkitektoniska ambitionerna är låga och planeringen är kortsiktig, enligt författarna bakom en debattartikel i Sydsvenska Dagbladet 4 mars 2018. Malmö kan ses som ett exempel i detta hänseende. Som ett av landets mest tätbebyggda städer bor knappt 4000 invånare per kvadratkilometer i de centrala delarna. Samtidigt i Fredriksberg, i centrala Köpenhamn, bor ca 11 000 invånare per kvadratkilometer och trots befolkningstätheten, är området fritt från höghus och rymmer flera parker. Det är möjligt att förtäta menar artikelförfattarna, däremot krävs regler, rutiner och stöd som stimulerar förtätningen (ibid).

Investorerare strävar efter högsta möjliga vinst medan planerare vill undvika onödig exploatering av värdefull mark. Trots ambitionen om att inte bygga på värdefull åkermark, exploateras den likväl. Hyllie är ett sådant exempel, där bördig jordbruksmark exploaterats, för att ge plats åt nya bostäder och större serviceutbud (Malmö stad, 2021). Det råder konkurrens mellan städerna och kommunerna är beroende av att attrahera investeringar. Tillväxten och sättet att bygga kan också sägas vara en del av en neoliberal planering.

Förtätning kan också innebära förluster. Förtätning kan leda till förlust av biologisk mångfald, vilket är allvarligt då städer blivit viktigare för biodiversiteten, p.g.a. industrialiserat jordbruk. Förtätning kan leda till att människor får sämre tillgång till gröna miljöer, vilket kan styrkas från statistik framtagna av Statistiska centralbyrån som visar minskning av grön infrastruktur i Malmö p.g.a. förtätning, med negativ inverkan på människors hälsa (Karlsson, 2019). Statistiken redovisar att tillgången till grönyta för Malmös invånare har minskat från 174 m²/person (år 2015) till 137 m²/person (år 2020) enligt kommunens beräkningar (Miljöbarometern, 2020). Statistiken reflekterar att minskad andel grönyta kan vara en av de bidragande faktorerna till den ökade ohälsan samhället möter idag. Detta eftersom den gröna infrastrukturens mjukare värden är viktiga för att minska den riktade uppmärksamheten som hårda och teknologiska miljöer får oss att använda, vilket är en bidragande faktor till försämrad folkhälsa (Kaplan & Kaplan, 1989; Ulrich m.fl., 1991).

2.2 Grön infrastruktur

I ämnesområdet gällande grön/blåa miljöer ingår flera begrepp och koncept som i sin tur används både som synonymer till varandra och kan ha separata definitioner.

Grön infrastruktur är ett begrepp som definierats på flertal olika sätt, främst på grund av dess multifunktionella karaktär, men har ingen erkänd definition (EEA, 2011). European Commissionen (2013a; 2013b) definierar begreppet som ett strategiskt planerat nätverk av naturliga och semi-naturliga miljöer vars syfte och funktion är att leverera ett stort spektrum av ekosystemtjänster, t.ex. ren luft och rent vatten och skydda den biologiska mångfalden. Vidare i definitionen beskrivs grön infrastruktur inkludera grönområden, både i och omkring urbana miljöer, samt även blåa miljöer. US Environmental Protection Agency (2008) beskriver begreppet med större fokus på det hydrologiska, att grön infrastruktur är ett tillvägagångssätt att hantera dagvatten med element som vegetation och jordar som imiterar naturens naturliga processer genom bl.a. infiltration, evapotranspiration och lokalt omhändertagande av dagvatten. European Environment and Sustainable Development Advisory Councils (EEAC) (2009) definierar inte specifikt begreppet grön infrastruktur utan beskriver att det inte finns en standarddefinition. Däremot beskriver de att utvecklingen av grön infrastruktur sker på olika skalor bl.a. kan det gälla kommunal och regional nivå men även på lokal nivå. European Environmental Agency (EEA, 2011) beskriver även att det inte existerar en erkänd definition av grön infrastruktur. Däremot skriver de om att underliggande faktorer kan identifieras i användningen av termen bl.a. konnektivitet, multifunktionalitet och "smart konservation". Vidare aspekter som identifierats är att grön infrastruktur är ett sammankopplat nätverk av

vegetation som medför fördelar och bidrar till resiliens. Naturvårdsverket (2020) definierar termen enligt följande:

“Grön infrastruktur är ekologiskt funktionella nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas i hela landskapet.” (Naturvårdsverket, 2020)

3 FORSKNINGSOVERSIKT

I följande avsnitt presenteras en sammanställning av relevant forskning inom ämnesområdet grön infrastruktur i relation till förtätning. Ambitionen med detta avsnitt är inte att ge en heltäckande skildring av forskningsläget utan istället presentera en relevant grund för arbetet.

3.1 Förtätning - Fysisk och upplevd

Enligt Svenska Akademiens (2021) ordlista beskrivs förtätning som 1. ökning av täthet och 2. det att ngt gjorts intensivare. Däremot beskriver Naturvårdsverket (2015) att det inte finns en etablerad definition av begreppet utan att flertal olika förklaringar av termen cirkulerar i stads- och samhällsplaneringen. Förtätningstrategin syftar på att motverka utglesning av städerna och den kritik det medfört. Utglesning har mottagit stor kritik för att bidra till exempelvis; längre avstånd och ett ökat bilberoende, segregation, mer luftföroreningar och mindre trygghetsupplevelser (Ståhle, 2005). Ökade avstånd mellan olika platser innebär minskad bekvämlighet och mer avskiljande, vilket innebär att det blir opraktisk att transportera sig till fots, via cykel eller med hjälp av kollektivtrafiken och bilen får en mer betydande roll i människors vardag. Förtätning är motsatsen till utglesning, där det istället investeras i att bygga städerna tätare istället för att sprida ut dem. Det är ett koncept som förespråkar effektivare mark- och resursanvändning där nya bostäder och arbeten genereras (Wheeler, 2014).

Det finns flera sätt att tala om förtätning, exempelvis kan förtätning uttryckas i dimensionerna fysisk, funktionell och upplevelsemässig täthet (Kvorning m.fl., 2009). Den vanligaste diskussionen syftar oftast på den mest uppenbara aspekten, fysisk täthet. Men den fysiska tätheten bidrar även till funktionella avseenden som täthet genererar och upplevelsen av täthet som sätter prägeln på staden och påverkar människorna som lever och vistas där. Diskussionen om förtätningen täcker oftast frågor kring fler bostäder men tenderar att glömma andra viktiga aspekter för att skapa hållbara städer (Boverket, 2016). Ståhle (2009) menar att stadsplaneringen idag väljer mellan att bygga tätt eller grönt. Detta är en välkänd och pågående debatt som kan liknas med filosofen och urbanteoretikern Henri Lefebvres (1983) teori om att det råder en konflikt mellan "rätten till staden" och "rätten till naturen". Lefebvre (1983) menar att det är en skillnad mellan att önska sig närheten till saker som en tät stad genererar och längtan efter att få avnjuta naturen då dessa ger olika livsvärden. Vidare menar han att "rätten till staden" inte enbart innebär att ha rättigheten att få vistas där, utan teorin syftar även på att inkludera rätten till värdefulla livsvärden så som t.ex. naturen värderas högt av många och därigenom kan t.ex. vistelse i denna ge högre livskvalitet och att det bör vara en självklar rättighet för den som lever ett urbant liv. Det borde inte vara en övervägning mellan antingen det ena eller det andra, det borde vara en rättighet som kommer med staden (Lefebvre, 1983). Enligt Boverket (2016) är det därför viktigt att ta ett steg tillbaka och fråga oss själva vem det är vi bygger för och hur vi kan skapa trivsamma och hållbara miljöer för alla.

Den stora skillnaden mellan fysisk täthet och upplevd täthet grundar sig mest i avståndet. Att byggnaderna står tätt inpå varandra innebär inte nödvändigtvis att det är nära till saker. I sin tur innebär detta att det inte är tätheten i sig som är eftertraktad utan de kvalitéer som en tät stad kan erbjuda när det gäller närhet till exempelvis arbete, kulturutbud och parker (Boverket, 2016). Upplevelsen av att ha nära tillgång till de sysselsättningar som en har i sin vardag utanför bostaden har enligt studier visat sig vara det som lockar flest till att bosätta sig i städerna (Boverket, 2016). Upplevelsen av platser är högst individuell (Pálsdóttir, 2014) och Ståhle (2009) menar att en tät stad med närhet till kvalitativa gröna och öppna miljöer förhöjer upplevelsen och trivseln.

Närheten innebär dock inte enbart fördelar. I den förtätade staden blir utbudet av offentliga platser mer begränsat i takt med att luckorna fylls upp med ny fysisk täthet. Konkurrensen om marken blir större och det förväntas att fler skall samsas om de offentliga platserna samtidigt som dessa tenderar att slitas snabbare än önskat och därmed riskerar att minska i värde (Boverket, 2016).

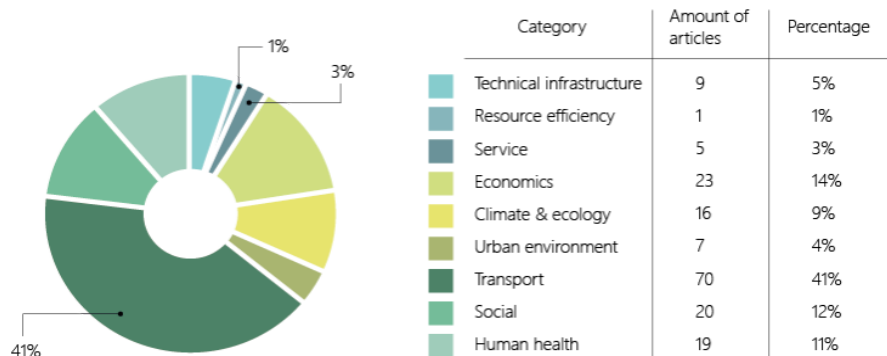
Förtätning har i flera fall visat sig innebära en förhandling mellan nya byggnader gentemot befintliga grönytor (Ståhle, 2005; Ståhle, 2009). Det har blivit en bedömningsfråga där tillgången till grönska många gånger tenderat att undervärderas och därför bortprioriteras.

3.2 Effekter av förtätning

Förtätning är den mest accepterade strategin för hållbar stadsutveckling idag (Berghauser Pont m. fl., 2020b). Mycket forskning talar för förtätningsstrategin (Ahlfeldt & Pietrostefani, 2017) men det finns de som uttrycker sina tvivel och menar att det även finns negativa effekter associerade till den kompakta staden (Lindholm, 2017; Gren m.fl., 2018).

I artikeln *A systematic review of the scientifically demonstrated effects of densification* undersöker Berghauser Pont m. fl. (2020b) hållbarhetsprincipen av förtätning. Artikeln analyserar 330 stycken studier för att sammanställa effekter av förtätning från flera olika perspektiv. De analyserade studierna i artikeln demonstrerar att det förekommer en obalans i vilka ämnen som täcks in av forskning i relation till förtätning (Berghauser Pont m. fl., 2020b).

Berghauser Pont m. fl. (2020b) menar att det kan vara en utav anledningarna till att den kompakta stadsstrategin betraktas så pass hållbar som den gör. Nedan (Figur 1) visas fördelningen av de studerade kategorierna i ett diagram:

Figur 1 - Fördelningen av studerade resultatkategorier som diskuteras i vetenskapliga artiklar. (Berghauser Pont m. fl., 2020b:4)

Diagrammet visar en tydlig skillnad i fördelningen av studerade ämnen relaterade till förtätning och att transportrelaterade frågor är det som studeras överlägset mest med hela 41 procent av studierna. Minst fokus ligger på resurseffektivitet (1%), vilket i detta fall syftar på användningen av befintliga natur- och markresurser i en kompakt stad. Följt av kategorin service (3%) vilket avser tillgänglighet och närhet i förhållande till grönområden, fritidsaktiviteter mm. Klimat och Ekologi omfattar enbart 9 procent av studierna och inkluderar forskning relaterat till biologisk mångfald; ekologiska kvalitéer som främst relaterar till ekosystem och dess hållbarhet samt andra klimatrelaterade frågor. Urban miljö (4%) innefattar forskning som beskriver rumsliga kvaliteter, kulturella och estetiska egenskaper (Berghauser Pont m. fl., 2020b).

Studien visar att det förekommer en obalans mellan vetenskapliga slutsatser och praktiska argument som används vid planering (Berghauser Pont m. fl., 2020b). Planerare tenderar att ha en alltför positiv och enkel syn på förtätning i förhållande till hållbar stadsutveckling (Lindholm, 2017; Haupt m.fl., 2020). Haupt m.fl (2020) menar att de flesta argumenten som används vid planering är gynnsamt inställda till förtätning, men att en utav få aspekter som erkänns mer problematiska är vattenhanteringen. Perspektivet om de sociala effekterna har också visat sig ha en delad mening. I översiktsplaner förespråkas förtätning då det hävdas bidra till bättre sammanhållning och integration (Haupt m.fl., 2020) medan vetenskapliga artiklar visar att effekter av förtätning har mer negativ inverkan på den sociala aspekten många gånger relaterade till välmående (Berghauser Pont m. fl., 2020b). Vidare har vetenskapliga arbeten visat att täthet även medför negativa hälsoeffekter, såsom stress och andra psykologiska hälsorelaterade problem men också hälsoproblem relaterade till luftföroreningar och andra miljöfaktorer (ibid).

3.3 Komplexa lösningar

Att planera för en tät stad är mer komplext än vad som många gånger uppges idag. Förtätningens negativa effekter berör ofta de mjukare värdena som innefattar ekologiska och sociala frågor samt hälsoaspekter och de övervägande positiva effekterna av förtätning är transport- och ekonomirelaterade (Berghauser Pont m. fl., 2020b), vilket har implikationer för planeringen, då hållbar stadsutveckling är komplext (Berghauser Pont m. fl., 2020b; Haupt m.fl., 2020). Detta ökar även kraven på forskarna, då behovet av en bredare forskning och kunskap är väsentlig för vår framtida miljö (Berghauser Pont m. fl., 2020b).

Grön infrastruktur bestående av stadsparker och kolonilottsområden, men också gröna alléer och gårdsmiljöer är en del av lösningen för att hantera förtätningens negativa effekter (Berghauser Pont, 2020a). Nära tillgång till grönska har visat sig ge effekter som bättre hälsa och välmående hos människor jämfört med människor där de gröna resurserna är mer begränsade (ibid). Under pågående pandemi har möjligheten att nyttja natur visat sig vara extra signifikant för att upprätthålla den mentala och fysiska hälsan, sociala relationer och gemenskap, då restriktioner tvingat fram nya förhållnings och levnadssätt (ibid). Ett bevis för detta är att besöken i stadsnatur i Sverige ökat med över 80 procent under pandemin (Gstatic, 2021).

Berghauser Pont (2020a) argumenterar för att lösningen på de problem som vi möter idag beträffande tätare städer inte innebär att vi ska avfärda förtätningsstrategin. Snarare handlar det om att utveckla städerna mer balanserat, där det täta och gröna harmoniskt skapar rummen i staden, med närhet till urbana funktioner (ibid). *"Att välja mellan tätt eller grönt vore katastrofalt för de utmaningar som städerna kan och bör bidra till att lösa"* (Berghauser Pont, 2020a).

3.4 Grön infrastruktur som verktyg för hållbara städer

För att en stad ska erhålla hållbara kvalitéer krävs det ekosystem som kan leverera ekosystemtjänster, exempelvis reglering av temperaturen och skydd mot översvämningar (European Commission, 2012; SMHI, 2018). En fungerande grön infrastruktur är en viktig faktor för att ekosystem skall finnas i täta miljöer men också för att bidra till mer attraktiva miljöer. Pågående förtätning gör det svårt för naturliga ekosystem att utvecklas till sin fulla potential, då de hårdgjorda ytorna ökar och påfrestningen på de gröna miljöerna blir mer omfattande och kan därmed inte leverera lika bra ekosystemtjänster (ibid).

Argumenten för att implementera mer gröna och blå lösningar i städerna är många; rådande urbanisering, klimatförändringar, minskande biologisk mångfald samt det faktum att grön infrastruktur bidrar till människors hälsa och har positiva värden gällande både sociala och ekonomiska aspekter (Kaplan & Kaplan, 1989; Ulrich m.fl., 1991; European Commission, 2012; Pálsdóttir, 2014; SMHI, 2018). Gröna lösningar ger möjligheter att komplettera den tekniska infrastrukturen samtidigt som det genererar en större trivsel. Grönskan är ett viktigt verktyg för hållbara städer och långsiktiga investeringar. Gröna lösningar kan förekomma i olika skalor men utgör ändå en viktig roll i sin helhet för det urbana rummet. Lösningarna är mångsidiga och kan tillämpas i staden på flera olika sätt; genom applicering av regnbäddar, gröna tak och väggar, träd och genomträngliga ytor mm. (European Commission, 2012; SMHI 2018). De gröna lösningarna gynnar det täta stadsrummet med betydande fördelar. Exempel på dessa fördelar är: att det hjälper till att öka folkhälsan (Kaplan & Kaplan, 1989; Ulrich m.fl., 1991; Pálsdóttir, 2014; European Commission, 2012; SMHI, 2018), reducerar bullernivån (Hosanna, 2013), minskar dagvattenproblem, bidrar till ökad biologisk mångfald, ger möjlighet för växter och djur att sprida sig naturligt, förbättrar mikroklimat och luftkvaliten (European Commission, 2012; SMHI, 2018), bidrar till ökad trivsel och upplevelser (Kaplan & Kaplan, 1989; European Commission, 2012; SMHI, 2018) samt formar sociala rum i våra utomhusmiljöer. Grön infrastruktur är följaktligen ett multifunktionellt verktyg för planeringen.

3.5 Implementering av grön infrastruktur

Gunilla Lindholm, doktor i landskapsarkitektur, uttrycker i sin artikel *The Implementation of Green Infrastructure: Relating a General Concept to Context and Site* (2017) en oro över att begreppet *grön infrastruktur* blivit ett för alldagligt uttryck i planeringsdokument och att dess väsentliga betydelse tenderar att förloras i den faktiska stadsutvecklingen. Lindholm (2017) menar att diskussionen kring grön infrastruktur har gått från att "bevara" naturliga ekosystem

till att "utveckla" nya gröna och blå miljöer. Grön infrastruktur är ett multifunktionellt verktyg med värdefulla egenskaper om dess betydelse förstås och används på rätt sätt (Lindholm, 2017).

"To implement GI [Green Infrastructure] does not mean to construct an entirely new structure, but to enhance and connect already existing green spaces, together with building in-between linkages and take measures to increase biological functions and ES [Ecosystem Services]" (Lindholm, 2017:3).

En av svårigheterna med implementeringen av grön infrastruktur är markägarförhållanden och kunskapsbrist (Lindholm, 2017). Det saknas många gånger förståelse för den gröna infrastrukturens funktioner och värden, vilket bidrar till glapp i länkarna som skulle kunna fullborda systemet (ibid). Det är även vanligt förekommande att olika yrkesgrupper tolkar och värderar de gröna miljöerna olika samt att det förekommer en förvirring över vem som egentligen bär ansvaret att implementera de gröna och blå kvaliteterna (SMHI, 2018). En annan svårighet är att grönt kan upplevas generera sämre ekonomisk lönsamhet - implementering av GI kräver både långsiktighet och nytänkande (ibid). Utvecklingen av grön infrastruktur sker inte över en natt, det tar tid att utveckla bra kvalitéer, men det är en nödvändighet för att kunna utveckla hållbara städer (Lindholm, 2017). För att kunna utveckla bra system måste stadens intressen ses i sin helhet, vilket innebär att även beslut i den lilla skalan får stor effekt (ibid).

3.6 Det multifacetterade och tvetydiga begreppet GI

"The discourse on green infrastructure (GI), is multifaceted and sometimes ambiguous" (Lindholm, 2017:2)

När det talas om grön infrastruktur uttrycks det ofta en förvirring (Wright, 2011). Det råder inga tvivel på begreppets relevans för stadsplanering, men hur det skall tillämpas i praktiken upplevs som mer oklart (Wright, 2011; Lindholm, 2017). Definitionen av grön infrastruktur är väldigt mångtydigt och flytande (Wright, 2011; Lindholm, 2017) bortsett från de grundläggande principerna: konnektivitet, multifunktionalitet och miljöförbättringar (Wright, 2011). Konnektivitet och multifunktionalitet bygger på idén om att säkerställa värden genom att sammankoppla olika miljöer så att naturliga processer kan agera samtidigt. Det "gröna" relateras ofta till idén om miljöförbättringar (ibid).

När begreppet etablerades i planeringsteori var den generella uppfattningen om grön infrastrukturens fördelar att det bidrog med förbättrade ekosystem, kopplingar som genererar rörelse av djurliv och biologisk mångfald samt miljöskydd (Wright, 2011). Men bilden av förmånerna som grön infrastruktur besitter har fortsatt att vidgas. Med en större kunskap om klimatförändringar har det utökats vidare till en medvetenhet om dess förmåga att anpassa stadsmiljön till ett förändrat klimat och att det kan bidra med ekosystemtjänster. Det har även erkänts tillhandahålla sociala funktioner, som bidrar till folkhälsa från flera olika infallsvinklar. Ur ett ekonomiskt perspektiv har det idag getts till känna att det kan vara en lönsam investering eftersom det tillhandahåller en förbättrad miljöbakgrund, som lockar människor och ökar markvärdet (ibid).

Ämnet cirkulerar i flera diskussioner om att skapa mer hållbara miljöer, men faktum kvarstår att det råder många frågor kring hur den gröna infrastrukturen skall verkställas och säkras (Wright, 2011). *“In terms of securing the added benefits of green infrastructure that are set out in planning theory and policy, resistance to ambiguity is counterproductive”* (Wright, 2011:1008). Wright (2011) menar att tvetydigheten kan medverka till att förbättra och säkra ett bredare utbud av grön infrastruktur eftersom den mer fria tolkningen gör det lättare för olika intressenter att använda begreppet. För att begreppet grön infrastruktur inte enbart skall agera som en teori krävs det att det får ta plats i praktiken också (Lindholm, 2017). För att lättare kunna få större genomslag i praktiken krävs det bättre förståelse för hur grön infrastruktur skall användas och formas (Wright, 2011). För att det skall få stöd i praktiken är det därför väsentligt att det kan möta mer socioekonomiska intressen, då kommunerna även måste säkra den ekonomiska tillväxten och möta bostadstrycket. Vilket har visat sig ha större framgång när fokus ligger på socioekonomiska funktioner: konnektivitet och multifunktionalitet, då dessa två aspekter tenderar att prioriteras före miljöförbättringar, dock är det fortsatt viktigt att planerare använder GI för att också säkra miljöintresset (ibid).

Sammanfattningsvis visar litteraturen att GI har svårt att få genomslag i praktiken trots att fördelarna är många. Vidare lyfts i litteraturen att GI-begreppet är mångtydigt och omstritt, men att stämmighet finns kring kategorierna konnektivitet, mångfunktionalitet och miljöförbättringar och dess centrala roll för GI. Vi har tagit utgångspunkt i dessa kategorier, när vi bearbetat vårt empiriska material.

4 TEORETISKT RAMVERK

I följande avsnitt presenteras studiens teoretiska ramverk. Arbetets utgångspunkt ligger i diskursanalys som grundas på Faircloughs tredimensionella modell. Kompletterande teori används för att diskutera empirin. Med det teoretiska ramverket avser vi inte att utföra heltäckande redogörelser för de olika akademiska fälten. Dessa presenteras snarare som en introduktion för att underlätta läsningen av kommande kapitel.

4.1 Diskursanalys

Diskurs är ett specifikt sätt att tala om och uppfatta världen (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Det är ett praktiskt, socialt, kulturellt fenomen, som bidrar till att strukturera befintlig verklighet. Vi har valt diskursanalys eftersom detta är ett effektivt sätt att undersöka sociala konstruktioner och dess inkluderande kommunikationsprocesser. Winther Jørgensen & Phillips (2000) skriver i boken *Diskursanalys som teori och metod* om diskursanalys som ett komplext område med en rad tvärvetenskapliga och multidisciplinära ansatser. Dessa ansatser används för att analysera och undersöka olika sociala områden. Det råder en viss tvetydighet gällande definitionen av begreppet *diskurs* och hur dessa analyseras p.g.a. att det är mångfacetterat och skiftande.

Diskursanalys lämpar sig för undersökningar i kommunikationsprocesser i sociala sammanhang i samhället (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Den gemensamma utgångspunkten är att människans sätt att tala inte är en neutral avspegling utan har en betydande roll i skapandet och förändringen av omvärlden, identiteter och sociala relationer. De olika traditionerna för diskursanalys delar målsättningen att kritiskt undersöka och kartlägga maktrelationer i samhället. Genom att sedan ifrågasätta dominerande maktrelationer, kan möjlighet skapas för social förändring (ibid).

Vidare hävdar Winther Jørgensen och Phillips (2000) att den diskursanalytiska forskningsmetoden inte kan implementeras utan att nämna och förhålla sig till Michel Foucaults teorier och begrepp. Foucaults arbete bygger på att kartlägga strukturen i kunskapsregimer, d.v.s. reglerna för vad som anses vara tänkbart och otänkbart samt sant eller falskt. Foucault utvecklar senare en teori om makt/kunskap, där makten sätts i fokus.

Winther Jørgensen och Phillips (2000) beskriver att den sociala verkligheten skapas och är som den är p.g.a. maktförhållanden som även påverkar vad som omnämns och utesluts. Däremot uppkommer problematiken att avgöra vad som är sant respektive falskt, i Foucaults makt/kunskapsbegrepp, p.g.a. att det inte existerar objektivitet i diskurserna. Istället skapas "sanningseffekter" som ett system av procedurer för, produktion, reglering och spridning av utsagor. Detta kopplas ihop med maktsystem som bestämmer vad "sanningen" är. I Foucaults teori om sanningseffekter bör dessa eftersträvas vid diskursanalysen för att analysera konstruktionen i diskursiva processer för att identifiera om avspeglingar av verkligheten anses

vara bra eller dåliga. Forskarens roll i diskursanalysen handlar om att bearbeta och undersöka mönster i vad som faktiskt sagts och skrivits i utsagor (ibid), varav vi söker mönster i plandokument och intervjumaterial.

Vi anser att diskursanalys är ett lämpligt metodval för vårt arbete eftersom diskurser har betydelse för hur grön infrastruktur tolkas och (re-)produceras. Sättet vi diskuterar och tolkar GI genom användningen av språk, etablerar vissa förståelser, som har betydelse för hur GI hanteras i praktiken. Diskurser kring grön infrastruktur kan användas för att övertyga att vissa sätt att se på, bemöta och hantera problem är mer betydelsefulla än andra. På så sätt producerar diskurser kunskap och betydelse inom ämnesområdet grön infrastruktur. Vi använder diskursanalys då det är ett lämpligt verktyg för att kritiskt reflektera över hur vi upplever verkligheten, vad detta betyder och vilka följder detta har. Diskursanalys ger möjlighet att analysera hur förståelse för grön infrastruktur konstrueras, ges betydelse och hur dessa förståelser leder till prioriteringar av vissa handlingar, vilket artikuleras i planeringspraktiken och påverkar utfallet.

4.1.1 Kritisk diskursanalys

Inom diskursanalys existerar ett flertal olika traditioner varav vi valt att inrikta oss på kritisk diskursanalys som handlar, i vårt fall, om att söka svar till varför verkligheten ser ut som den gör, vad det betyder för planerares möjligheter att hantera motstridiga intressen rörande grön infrastruktur, samt utforska hur situationen kan förändras till det bättre. Vi arbetar med kritisk diskursanalys enligt Fairclough, som fokuserar på empiriska studier av relationer mellan diskurs och den sociala världen. Faircloughs (2003; 2010) kritiska diskursanalys är ett sätt att analysera och undersöka förhållanden mellan diskursiv praktik och olika sociala och kulturella samhällsfenomen (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

Vidare beskriver Winther Jørgensen och Phillips (2000) Faircloughs diskursanalytiska angreppssätt som textorienterad, genom systematiska analyser av tal- och textspråk bl.a. applicerat på intervjuer. I vårt arbete använder vi kritisk diskursanalys på båda dokument och intervjumaterial för att identifiera dominerande diskurser gällande GI i dokumenten samt hur dessa artikuleras i planeringspraktiken.

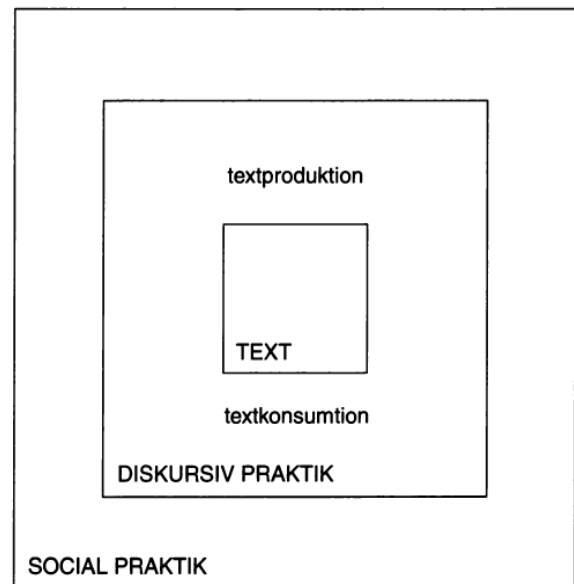
4.1.2 Faircloughs tredimensionella modell

Winther Jørgensen och Phillips (2000) beskriver att Faircloughs tillvägagångssätt vid diskursanalys fokuserar på två dimensioner: den kommunikativa händelsen och diskursordningen. Den kommunikativa händelsen är ett fall av språkbruk som kan identifieras i dokument och i tal. Diskursordningen omfattar bestämda diskurstyper, som består av diskurser och genrer, som används inom en social praktik. Språkbruk omfattar olika genrer som förbinder och konstituerar olika sociala praktiker. Diskursordningen omfattar olika diskursiva praktiker som producerar och konsumerar och tolkar tal och skrift (ibid).

Olika diskursordningar som konkurrerar, i försök att etablera sig, kan ge upphov till konflikter på grund av att olika diskursiva praktiker utnyttjar maktrelationer (Winther Jørgensen & Phillips,

2000). I diskursordningen skiljs konflikterna mellan diskurserna genom "antagonism" och "hegemoni".

Författarna beskriver att en kommunikativ händelse omfattar tre dimensioner (se figur 2); text som inkluderar tal, skrift, bild eller blandning av språk och visuellt material; produktionen (exempelvis talandet eller skrivandet) och tolkningen (exempelvis lyssnandet eller läsning) av texter, dvs den diskursiva praktiken; social praktik, sociala effekter som formar den sociala världen, skapade av processerna från den diskursiva praktiken. De sociala effekterna styrs även av organiseringen av den sociala världen, exempelvis av maktrelationer, sociala strukturer och institutionella processer. Därav, som tidigare beskrivits, är diskurser både konstituerande och konstituerad av den sociala världen (ibid).

Vidare leder Winther Jørgensen och Phillips (2000) på Faircloughs tredimensionella modell som agerar som ett analytiskt ramverk för empirisk forskning

Figur 2 - Faircloughs tredimensionella modell in för kritisk diskursanalys (1992:73)

om kommunikation och samhälle. I denna modell utgör de tre ovan nämnda dimensionerna grunden för att producera en konkret diskursanalys av en kommunikativ händelse. Diskursanalysen av en kommunikativ händelse utgörs av textens egenskaper; en textanalys fokuserad på vokabulär, grammatik och sammanhang mellan satser d.v.s. de formella dragen i texten som konstruerar diskurser och genrer lingvistiskt. Den diskursiva praktiken, produktionen och konsumtionen av text, omfattar studerande av texters relationer, hur de kopplas till tidigare texter samt identifiering av textens reproduceringar och förändringar i den diskursiva praktiken. Den sociala praktiken, är den svårare delen av modellen eftersom diskursanalysen inte täcker den bredare sociala praktiken, samtidigt som den både är icke-diskursiv och parallellt påverkar och påverkas av den diskursiva praktiken. Winther Jørgensen och Phillips (2000) beskriver att kompletterande teori behövs men att Fairclough inte tydliggör hur mycket kompletterande teori som behövs för den tredje delen för utförandet av analysen.

I vår analys undersöker vi dessa tre aspekter och deras relation till varandra eftersom det finns en förbindelse mellan texternas karaktär, sammansättningen och tolkningen av texter samt den bredare sociala praktiken. Vi använder Faircloughs tredimensionella modell i vår studie och belyser de tre nivåerna utifrån ett antal analytiska frågor (se metodavsnitt *Analytisk modell*). Det sätt på vilket grön infrastruktur representeras i texter har sociala effekter. Representationer av grön infrastruktur i plandokument och i planeringspraktiken, producerar och reproducerar kunskap om hur grön infrastruktur ska planeras. Representationer av grön infrastruktur formar värderingar och förståelser kring grön infrastruktur i planeringspraktiken, som har effekter på den materiella världen och bidrar till förändring eller bevarandet av det urbana landskapet. Effekterna av diskurser är beroende av det sätt samhället är inrättat på. Effekter av diskurs kring grön infrastruktur på människor, handlingar och världen måste förstås i den bredare sociala

kontext diskursen är del av, för att vidare kunna utveckla och integrera den i de urbana landskapen. I vår studie agerar den tredimensionella modellen som ett verktyg för att systematiskt och strukturerat analysera det empiriska materialet, för att kartlägga samband mellan språkbruket och den sociala praktiken.

4.1.3 Interdiskursivitet och intertextualitet

Winther Jørgensen och Phillips (2000) benämner, inom den kritiska analysmetoden, begreppen interdiskursivitet och intertextualitet. Begreppet interdiskursivitet syftar till att texter är uppbyggda av och refererar till olika diskurser. Interdiskursiv analys undersöker hur diskurser artikuleras samlat genom representationer (text och bild) och hur diskurser reproduceras och konsumeras, som i sin tur förändrar eller bevarar den sociala världen. Gränserna inom och mellan diskursordningar och diskurser är skiftande på grund av olika former av artikuleringar (ibid).

Winther Jørgensen och Phillips (2000) beskriver interdiskursivitet som en form av intertextualitet. Intertextualitet beskrivs som en relation, att kommunikativa händelser grundas på tidigare händelser. Exempelvis manifest intertextualitet som innebär att texter bygger på tidigare texter genom referering. Vidare menar Winther Jørgensen och Phillips (2000) att förändring skapas genom användning av etablerade diskurser. Däremot begränsas dessa förändringsmöjligheter av maktrelationer som avgör vem som får vara delaktig i diskurserna. Detta medför att diskursiva relationer agerar som arenor för social kamp och konflikt (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Detta på grund av att dominerande grupper i samhället kämpar för att hävda och bevara bestämda sociala strukturer. Därav hävdar författarna att diskursordningar kan antas som domän för potentiell kulturell hegemoni. Hegemoni kan antas som en dominerande dold eller underliggande struktur som har makten i samhället och påverkar samhällsutvecklingen genom förhandlingsprocesser, utan att egentligen besitta fullständig makt. Maktrelationer i ett samhälle kan även styras av ett hegemoniskt språk som systematiskt maskerar världen. Med begreppet hegemoni, kan diskursiv praktik kopplas till social praktik och belysa maktrelationer.

Vi har insamlat empiriskt material i vår studie som består av plandokument och anteckningar från semistrukturerade intervjuer. Från det empiriska materialet utläser vi dominerande diskurser kring GI, samt identifierar hur dessa diskurser kommer till uttryck i planeringspraktiken. Planerare som adresserar grön infrastruktur, förlitar sig på ideer, föreställningar och betydelser, som kommer från en mångfald av diskurser som representerar olika perspektiv på grön infrastruktur. Hur diskurserna överlappar, samspelar, konkurrerar, har betydelse för sättet på vilket diskurser operationaliseras. Genom att analysera hur diskurser kring grön infrastruktur artikuleras i planeringspraktiken, ges förståelse för hur diskurser operationaliseras och diskursers konsekvenser kan identifieras. Kritisk diskursanalys riktar in sig mot att analysera människans tal- och skriftspråk. Fairclough's tredimensionella modell agerar som analytiskt verktyg för att systematiskt och strukturerat analysera det empiriska materialet, för att på så sätt kartlägga samband mellan språkbruket och den sociala praktiken.

4.1.4 Hegemoni

Winther Jørgensen och Phillips (2000) beskriver hegemoni som vidmakthållande av makt och (medvetet eller omedvetet) förtryck av alternativa ordningar, som grundats utan våld eller tvång. Författarna poängterar däremot att dominerande makthavare, för att säkra sina positioner kan tillta våld eller tvång men att detta inte är det viktiga. Betydelsebildningen, hävdas vara ett centralt verktyg för stabilisering av maktförhållanden, då maktförhållanden, via betydelsebildning, kan neutraliseras och då upphöra att ifrågasättas. Fairclough (1992) beskriver att begreppet hegemoni är ledarskap och dominerandet av ekonomiska, politiska, kulturella och ideologiska domäner i samhället. Hegemoni innebär att skapa allianser och integration för att vinna förtroende eller konsensus, snarare än att endast dominera över underordnade samhällsklasser. Hegemoni omfattar förhandlingsprocesser för att skapa betydelsekonsensus; därav anses hegemoni vara ett ostabilt equilibrium. Fairclough (1992) menar att konceptet hegemoni går ihop med diskurs, eftersom det är ett tillvägagångssätt att teoretisera diskursiva förändringar i relation till maktrelationer och hur detta påverkar bredare förändringsaspekter. Därav kan hegemoniska relationer analyseras för att undersöka hur dessa reproducerar, omstrukturerar eller utmanar befintliga hegemonier, inom den sociala praktiken. Det är även ett sätt att analysera diskursiv praktik genom hegemonisk kamp eller konflikt, reproducerande, omstrukturerande och utmanande av befintliga diskursordningar (ibid).

I detta arbete undersöks olika diskurser kring grön infrastruktur, som ingår i den sociala praktik och de maktrelationer som planerare opererar inom. Vi tolkar hegemoni i detta arbete som dolda dominanta strukturer som verkar drivande för samhällsutvecklingen, men samtidigt instabila och förändringsbara. Därav utgör hegemoni en central roll i detta arbete för att förstå diskursiva konflikter som kommer till uttryck i plandokument och samtal kring den gröna infrastrukturen.

4.1.5 Planeringsteori

Den kritiska analysen som utförs mellan diskursen och det sociala sammanhanget omfattar inte den sociala praktiken. För att innefatta den sociala praktiken krävs kompletterande teori. I detta arbete ligger intresset i att undersöka samband och konflikter mellan diskurser kring grön infrastruktur, förtätning och hur planerare hanterar dessa. Intresset ligger även i att belysa kunskapssyn i planeringspraktiken, vilken kunskap som ligger till grund för vad som prioriteras och vad som planeras.

4.1.5.1 Konflikthantering i planeringspraktiken

För att studera konflikthantering används Manfred Kühns (2020) *Agonistic planning theory revisited: The planner's role in dealing with conflict* – ett normativt teoretiskt ramverk som ger konceptuella och teoretiska verktyg för att förstå och analysera hur konflikter hanteras i planeringen. Kühn (2020) argumenterar för att den kommunikativa planeringsteorin kritiserar (av agonistiska planeringsteoretiker) för att konflikter ignoreras och förlitar sig på konsensus och samarbeten. Författaren kritiserar den kommunikativa planeringsteorins positiva synsättet och

förhållningssättet till konflikter som ett produktivt tillvägagångssätt samt att det finns ett glapp mellan den kommunikativa planeringsteorin, de teoretiska tillvägagångssätten och praktiken.

Kühn (2020) lyfter fram planerings-teoretiska typmodeller för att hantera konflikter i praktiken, som i verkligheten förekommer i varierande mix bl.a. *konflikt som ett tillfälle för deltagande och konsensusuppbyggnad (communicative planning) och acceptans av konflikt (agonistic planning)* (2020:2).

Communicative planning bygger på dominansfria diskurser och enighet eftersträvas genom rationella argument (Kühn, 2020). Konflikter i denna modell hanteras reaktivt och konflikterna ses som ett tillfälle att organisera diskussioner och deltagandeprocesser. Målet med utfallet av konflikterna är att uppnå enighet mellan aktörer, en konsensuell lösning av konflikter. Maktförhållandena mellan olika aktörer ses som en pluralistisk (mångsidig) intresseförhandling. I denna modell läggs vikt vid tvärspektoriell och gränsöverskridande samverkansprocesser; samverkan mellan privata och offentliga aktörer; det civila samhällets och företagens deltagande i beslutsprocesser. "[...] power is defined less as social control over others ("power over") and more as the ability of actors to collectively act ("power to")" (Kühn, 2020:8).

Agonistic planning eftersträvar att belysa hur konflikter kan hanteras på ett positivt tillvägagångssätt eller förebyggas, agonistisk planering har ett proaktivt angreppssätt (Kühn, 2020). Den produktiva kraft som ligger i denna modell är den transformativa funktionen av agonistisk planering som agerar katalysator för social och institutionell förändring. Konkurrens och oenigheter mellan aktörer och intressegrupper synliggörs och accepteras. Den agonistiska planeringsteorin inriktar sig på pragmatism och framsteg i små etapper (ibid).

"According to agonistic theory, power is the achievement of discursive hegemony with the aim of political supremacy over opponents. The dominant regime will always be temporary and contested. Discursive hegemony refers not only to language, but to action in practice. Such hegemony goes hand in hand with the marginalization of lesser interests in the power struggle. In this regard, agonistic planning underlies a left-liberal notion of "power over" within democratic rules." (Kühn, 2020:9).

Kühns (2020) teoretiska modell över konflikthantering, har valts till detta arbete som ett försök att koppla text och diskursiv praktik till social praktik – planerares sätt att hantera intressekonflikter, GI kontra förtätning. De planeringsteoretiska modeller som beskrivs av Kühn förekommer i planeringspraktiken både separat och i mixade former.

4.1.5.1 Kunskap i planeringspraktiken

För att belysa synen på kunskap i planeringspraktiken tar vi utgångspunkt i Yvonne Rydins artikel *Re-examining the role of knowledge within planning theory* (2007). Rydin (2007) börjar med att argumentera för att det skett ett skifte av synen på kunskap inom samhällsvetenskapen. Från att se kunskap som producerad av experter, till att se kunskap som konstruerad genom sociala processer, att kunskapen genereras i ett kunskapsnätverk, d.v.s. kunskapen ligger inte endast i experternas domän. Med betoning på kunskapens mångsidighet menar Rydin (2007) att det

existerar flera olika sätt att representera verkligheten och flera sätt att veta. Författaren argumenterar för att kunskap är en central faktor (som kan utnyttjas) inom planering och för att eftersträva (positiv) förändring samt betonar vikten av att förstå orsakssamband; att förstå utfallet av planeringsåtgärders handlingar och påverkan. Därav är olika kunskaper essentiella för att förstå samhällets komplexitet och för att kunna planera och förändra efter detta. Rydin (2007) hävdar att genom att arbeta på ett pragmatiskt sätt med kunskap kan arenor skapas för att tydliggöra olika kunskapsanspråk i planeringsprocessen.

Inom projekten medverkar flertal olika aktörer, som besitter olika typer av kunskaper, därav bör planeringen utgå från samverkan mellan dessa (Rydin, 2007). Denna samverkan innebär att aktörer får vara delaktiga i planeringen. Därigenom sker förhandling mellan intressenterna för att uppnå konsensus (genom kommunikation) (ibid).

Rydin (2007) betonar, å andra sidan, utmaningen med att hantera de olika kunskapskällorna; att det är svårt att engagera flera diversifierade kunskaper med varandra och förändra beslutfattarnas normativa arbetssätt. Rydin (2007) argumenterar för att detta kan hanteras genom övervägande och samarbeten.

I artikeln redogör Rydin (2007) för olika sätt att erhålla kunskap: genom dialog, från erfarenhet, från lokal kunskap och förståelsen för symboler och icke-verbala bevis samt genom uppskattad kunskap. Genom att förstå och tillämpa dessa olika kunskaper i planeringen kan både ny kunskap eftersökas och en mer heterogen kunskapsbas erhållas. Rydin (2007) argumenterar för att variation av kunskap är värdefull för planeringen. Att kunskapen anammas som en social konstruktion, mångfaldig och konstituerande samt att den är en öppen arena för strider och erkännande. Genom att ha en öppenhet till förståelsen och anammandet av olika kunskaper i planeringspraktiken kan fler röster bli hörda (ibid).

I uppsatsen undersöks samtal kring grön exploatering (förtätning) och samtidigt bevarandet av utvecklingen av grön infrastruktur i planeringspraktiken. Här har kunskap en central roll. Olika sätt att nå kunskap lyfts fram i Rydins artikel - genom dialog, erfarenhet, lokalkunskap, symbolik/ icke verbala kännetecken, kontemplativ kunskap - jämför vi med den kunskapssyn vi finner i vår fallstudie. Vi undersöker exempelvis vilken typ av kunskap det refereras till i plandokumentet, vilken kunskap värderas högst, vilken typ av kunskap förblir tyst, vilka maktstrukturer kan identifieras genom att iaktta vilken typ av kunskap som används, vad går förlorat i kunskap som förblir tyst.

5 METOD OCH MATERIAL

I följande kapitel beskrivs forskningsstrategin och metoder som valts för insamling av empiri, samt studiens analytiska ramverk.

5.1 Fallstudie samt urval av material

Vi har valt fallstudie som forskningsstrategi för att djupgående undersöka diskurser kring grön infrastruktur gentemot förtätning, för att vidare belysa på vilka sätt diskurser formar planerares möjlighet att säkra grön infrastruktur i planering av tät stadsmiljö. Fallstudie lämpar sig för frågeställningar som berör fördjupade undersökningar av specifika fenomen, fall, i den sociala världen. Genom att djupgående analysera ett specifikt fall syftar fallstudien till att fördjupa kunskap kring hur GI förstås och används i planeringspraktiken. Fallstudier har ett holistiskt perspektiv och ser till hur delar påverkar varandra och hur de är sammanlänkade. Valet av fall görs strategiskt baserat på relevans för det praktiska problem eller utifrån den teoretiska frågeställning som undersöks (Denscombe, 2018). Utgångspunkten i fallstudien har varit att analysera hur dokumenten och planerare kommunicerar och (re-)producerar kunskap om grön infrastruktur och betydelsen av att integrera GI i våra urbana städer samt hur denna förhåller sig och förhandlas gentemot förtätning. Här har vi även velat identifiera begränsningar som uppstår gentemot möjligheten till förändringar i diskursen p.g.a. hegemoniska relationer och strider som sätter stopp för aktörers tillträde till olika diskurser. Genom att använda konceptet interdiskursivitet som ett sätt att länka diskurser om grön infrastruktur till planeringskontexten, kan vi utöka förståelse för hur diskurser omsätts i praktiken och vilken bredare påverkan de har.

För insamling av det empiriska materialet har vi använt oss av dokumentanalys och semistrukturerade intervjuer. Våra resultat har vi sedan jämfört med och diskuterat gentemot litteraturen, vad andra har funnit, för att underbygga slutsatserna ytterligare. Vi har arbetat med att identifiera teoretiska perspektiv och begrepp relevanta för studien, att det existerar en tydlig beskrivning i hur vi utfört vårt arbete samt genom att diskutera och besvara uppsatsens syfte och frågeställningar.

Vi tar utgångspunkt i Malmö stads arbete med grön infrastruktur, med Norra Sorgenfri som fall. Med fallet har diskurser kring grön infrastruktur kontra krav på förtätning kunnat identifieras och undersökas. Norra Sorgenfri valdes som fall, p.g.a. relevansen för uppsatsens problemställning, planmaterial fanns tillgängligt, planerare att intervjua likaså. I området har första etappen börjat byggas och strategiska dokument finns till förfogande. I studien analyseras stadsnivån (Malmö) och stadsdelsnivån (Norra Sorgenfri) med inriktning på Kv. Spårvägen. Vi ansåg att Norra Sorgenfri är ett lämpligt fall för att undersöka relationerna mellan diskurs och planerares möjlighet att säkra GI, i planeringen för en tät stadsmiljö, samt att det är ett pågående exploateringsprojekt. Följande dokument valdes ut:

Malmö

- Översiktsplan för Malmö Planstrategi (2018)
- Grönplan för Malmö (2003)
- Plan för Malmös gröna och blå miljöer (Antagandehandling Mars 2019)

Norra Sorgenfri med inriktning på Kv. Spårvägen

- Vision Norra Sorgenfri (2006)
- Norra Sorgenfri - Planprogram (PP 6020) (2008)
- Gestaltningssprogram - Stadsrum (2010)
- Detaljplan för kvarteret Spårvägen i Innerstaden (DP 5102) (2013)

5.1.1 Malmö stad

Utvecklingen av Malmö stad är väglett av flertal olika strategier som framtagits av kommunen. Det övergripande styrdokumentet som agerar som vägledning är *Översiktsplan för Malmö - Planstrategi* (2018). I Malmö stads översiktsplan beskrivs övergripande mål att staden ska vara socialt, miljömässigt och ekonomisk hållbar. Malmö ska även vara en attraktiv plats att bo och verka i. En av de övergripande inriktningarna för utvecklingen av staden i strävan att uppnå hållbarhet, är att växa inåt, innanför Yttre Ringvägen. Fokus ligger på att staden ska bli en nära, tät, grön och funktionsblandad stad (ibid). Dokumentet som guidar utvecklingen och bevarandet av de gröna miljöerna är *Grönplan för Malmö*, framtagen 2003. Detta dokument används även som planeringsunderlag. Strategin fokuserar på mål som berör bevarande och utvecklande av gröna miljöer för bl.a. rekreativa och biologiska värden (Malmö stad, 2003). Det existerar en ny grönstrategi som är under antagande sedan mars 2019, *Plan för Malmös gröna och blå miljöer* (2019). Denna strategi är förankrad i Översiktsplanen och omfattar bredare inriktningar till utvecklingen och bevarandet av gröna och blå miljöer. Strategin berör gröna och blå miljöer kopplat till bl.a. hälsa och välmående, klimatanpassning och hållbarhet (Malmö stad, 2019).

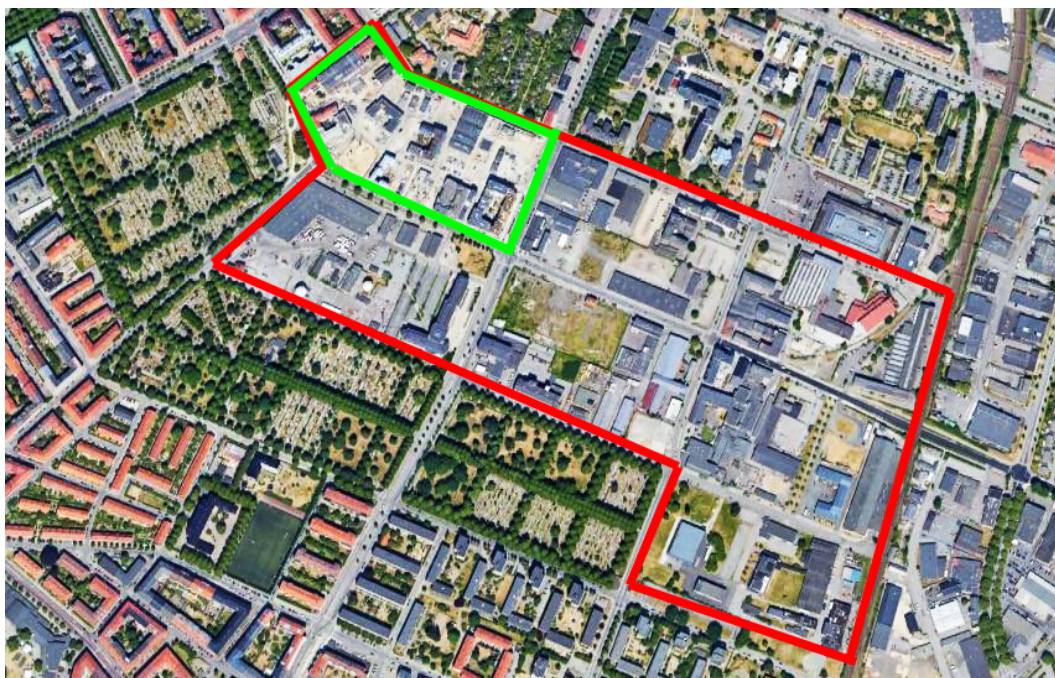
5.1.2 Norra Sorgenfri och Kv. Spårvägen

Arbetet kring Norra Sorgenfri är ett pågående exploateringsprojekt som påbörjades under 2005/2006 på grund av utvecklingsmöjligheterna som identifierats för området bl.a. det centrala läget, karaktären och storleken (Malmö stad, 2006; Malmö stad, 2008). Syftet med omvandlingen är att ge området en ny struktur och samtidigt bevara betydelsefulla värden som bebyggelse och platsidentitet. Stadsdelen, som tidigare varit Malmös äldsta industriområde, ska utvecklas till en socialt och fysiskt integrerad del av innerstaden. Planen för området är att dela upp kvarteret i mindre enheter med variation i bebyggelse och karaktär. I stadsdelen planeras bl.a. ca 2500-3000 nya bostäder i tät bebyggelse som ska brytas upp av tillgängliga mindre gröna miljöer samt en stor park i området. I dagsläget brister området starkt vad gäller de grön/blå miljöerna. Utvecklingen av området sker etappvis, varav Kv. Spårvägen är det första området som påbörjas (ibid).

Projektet räknas som ett av de största i Malmö och har getts hög prioritet (Malmö stad, 2008). År 2006 framtogs visionsdokument *Vision Norra Sorgenfri - Inför omvandling och planarbete*, för omvandlingen av området. Detta visionsdokument låg till grund för en dialogprocess och för ett fördjupat planprogram (Pp 6020), *Norra Sorgenfri Planprogram*, som antogs i stadsbyggnadsnämnden 2008. Dessa dokument utgår från visioner och mål som framtagits i den aktualiserade översiktsplanen från 2005 som reviderade och kompletterade översiktsplan 2000 och grönplan 2003, vilket innebär att målen som eftersträvas i de olika planerna är nästan 20 år gamla.

Vidare producerades en serie program som fördjupade genomförandenaspekterna för utvecklingen av Norra Sorgenfri ytterligare. Projektområdet är 45 hektar stort och ägs av ett 35-tal fastighetsägare, däribland Malmö Stad, privata byggherrar/fastighetsägare, intressenter och andra aktörer som verksamhetsutövare och föreningar (Malmö stad, 2010). I stadsdelen finns ett flertal befintliga verksamheter, föreningar och kontor. Av utvecklingsområdet ägs endast en mindre del av kommunen, varav den största delen av kommunens mark är i Kv. Spårvägen (ibid). Som en del av projektet har kärnvärdena mångfald, småskalighet och variation identifierats (Malmö stad, 2008). Utifrån dessa värden utvecklades inriktningar som i sin tur kopplades till hållbarhetsperspektiven ekologiskt, ekonomiskt och socialt samt kulturellt för att på så sätt bidra till hållbar stadsutveckling (ibid).

Malmö stad eftersträvar en tät kvartersstruktur genom att förtäta med bostäder så att befintliga verksamheter behålls (Malmö stad, 2006; Malmö Stad, 2008; Malmö Stad, 2010). Planen för kvartersstrukturen beskrivs som en nedbrytning till mindre enheter och gatunätverk, torg och grönområden integreras samt en större grönyta etableras tidigt i utvecklingsområdet (ibid). *Detaljplan för kvarteret Spårvägen i Innerstaden* (Dp 5102) vann laga kraft 2013 och byggandet av kvarteret är pågående (2016-2023).

Figur 3 - Norra Sorgenfri, röd markering planområde, grön markering kv. Spårvägen (Google Earth, 2021)

5.2 Semistrukturerade intervjuer

Kvalitativa forskningsintervjuer betraktas som en passande metod för insamling av information som tydliggör människors egen kunskap och upplevelse (Kvale & Brinkmann, 2014). I denna studie valde vi att arbeta med semistrukturerade intervjuer för att få inblick i planeringspraktiken. Detta eftersom semistrukturerade intervjuer ger utrymme för både egna tolkningar och mer konkreta svar (Patel & Davidson, 2011). Syftet med intervjuerna var att ta del av informanternas livsvärld och att fånga informanternas erfarenheter och upplevelser kring ämnet. Intervjuerna var också ett sätt att identifiera hur det talas om grön infrastruktur i relation till förtätning, samt att få en inblick i den arbetsvardag som planerarna har.

Vi genomförde 4 intervjuer, varje intervju tog ca 1 timme och de ägde rum via digitala kanaler p.g.a. pågående pandemi (Covid19). Som stöd använde vi oss av en intervjuguide (Se bilaga 1) som anpassades något till informanternas roll och vilket skede i planeringsprocessen de var involverade i, men alla utgick i sin helhet från samma guide där ett antal teman var förutbestämt. Vi valde att använda öppna frågor för att lämna utrymme för informanterna att lyfta fram aspekter som de ansåg viktiga och för att ge möjlighet att fördjupa resonemang kring dessa. Vi var båda närvarande under intervjuerna och turades om att ta noggranna anteckningar. Vi valde dock att inte spela in intervjuerna då vi upplevde att inspelningen hindrade ett mer fritt flöde i samtalen via Microsoft Teams. Vi är medvetna om att inspelade intervjuer hade varit värdefullt i den senare bearbetningen av materialet och läsningen av nyanser i textmaterialet, som talad diskurs. Vi har valt allt inte figurera med namn på informanterna i denna studie, då en av våra informanter uttryckte en viss osäkerhet kring detta.

5.2.1 Intervjupersoner

Intervjupersonerna identifierades under studiens gång. Processen startade med en nyckelperson, vars namn dök upp i flera styrdokument kopplade till Norra Sorgenfriplanerna. Vår nyckelinformant refererade sedan vidare till andra för studien relevanta personer. Vi ville få perspektiv från olika förvaltningar och professioner och tala med personer involverade i olika skeden. Dock var intervjupersonerna svåra att få tag på. Totalt var vi i kontakt med 10 personer, varav 4 personer ställde upp på intervju. Personerna som intervjuades presenteras kort nedan.

Referensnamn	Position/Titel	Avdelning/Arbetsplats	Datum
Informant A	Landskapsarkitekt	Strategiavdelningen, SBK, Malmö Stad	2021-02-04
Informant B	Exploateringsingenjör	Stadsutvecklingsavdelningen, FGK, Malmö Stad	2021-02-18
Informant C	Landskapsarkitekt	Stadsutvecklingsavdelningen, FGK, Malmö Stad	2021-02-17
Informant D	Landskapsarkitekt	Planavdelningen, FGK, Malmö Stad	2021-04-08

Tabell 1 – Lista över informanter

5.3 Arbetsfördelning

I utförandet av denna uppsats har vi varit två författare som arbetat och skrivit *tillsammans*. Vi ser vårt arbete som ett gemensamt projekt varav vi kontinuerligt fört en dialog och kommunicerat om våra idéer med uppsatsen, vilken litteratur, teorier och metoder vi ansett vara relevant, strukturen på arbetet, båda har närvarat vid intervjuerna och sammanställningen av rapporten. Initialt påbörjades introduktionen av båda författarna, bakgrund och forskningsöversikt av Malin och teoretiskt ramverk och metod och material av Amanda. Resultat, analys, diskussion och slutsats har sammanställts av båda författarna genom parallellt arbete och fördelning för att sedan bearbeta varandras delar. Under arbetets gång, som har varvats av turbulenta och intensiva perioder, har vi gemensamt bearbetat uppsatsens olika delar till den grad att det är svårt att avgöra vem av oss som haft huvudansvaret för respektive kapitel. Vi vill därför hävda att vi skrivit uppsatsen tillsammans då uppsatsens helhet är producerad och bearbetad av oss båda.

5.4 Analytisk modell

Insamlad empiri har analyserats genom Faircloughs tredimensionella modell för kritisk diskursanalys. Materialet analyserades enligt de tre stegen i modellen: text, diskursiv praktik och social praktik.

I första steget analyserades texter vilket i detta arbete har utgjorts av de utvalda strategiska dokumenten från kommunen. I dokumenten identifierades dominerande diskurser som inkluderar den gröna infrastrukturen och beskrivning av relationer mellan GI och förtätning. Nästa steg omfattade analys av den diskursiva praktiken, där vi undersöker hur diskurserna artikuleras i planeringpraktiken, genom att se på hur GI kommer till uttryck vid intervjuer av planerare, där GI står gentemot förtätning. I det sista steget sätts text och diskursiv praktik i relation till den sociala praktiken, genom att här koppla till planeringsteori om konflikthantering samt kunskapssyn inom planering. Steget innebär att identifiera hur diskurserna påverkar den sociala världen, om de reproducerar, omstrukturerar eller utmanar befintliga sociala strukturer.

För att underlätta och agera som guide i genomförandet av den kritiska diskursanalysen i arbetet tog vi fram en analytisk modell (tabell 2). De analytiska frågorna är baserade och definierade utifrån studiens syfte och frågeställningar, där de analytiska frågorna har använts som verktyg för att tolka dokument och insamlad data. Syftet med den analytiska modellen är att agera som vägledande verktyg i sökandet i det empiriska materialet. Syftet med frågorna är att identifiera dominerande diskurser kring grön infrastruktur i plandokumentet samt relationer och konflikter mellan diskurser som kommer till uttryck i dokument och planeringspraktiken. Frågornas syfte är även att identifiera sätt som planerare kan hantera grön infrastruktur i planering för tät stadsmiljö, för att i sin tur kunna diskutera effekter av diskurser på planeringspraktiken och planerares möjlighet att säkra fördelar med GI.

Tredimensionella stegen i analysen	Studiens övergripande frågor	Vägledande frågor i analysen
Textanalys	Hur beskrivs relationen mellan GI och förtätning i plandokumentet?	Hur beskrivs GI i dokumenten? Hur beskrivs förtätning i dokumenten? Vilka dominerande diskurser kan identifieras med avseende på GI? Hur beskrivs relationen till förtätning inom dessa diskurser?
Diskursiv Praktik	Hur förhandlas GI gentemot förtätning i praktiken?	Hur kommer relationen mellan GI och förtätning till uttryck i planeringspraktiken? Vilka diskursiva konflikter kan identifieras? Vilka argument och verktyg använder planerare till stöd för GI?
Social Praktik	Vilket handlingsutrymme har planerare att säkra GI i planeringsprocessen?	Hur hanterar planerare intressekonflikter mellan GI och förtätning? Vilka argument får genomslag och vad finns det för möjliga förklaringar? Vem gynnas av den rådande praktiken? Vad för typ av kunskap prioriteras i planeringen?

Tabell 2 – Analytisk modell

6 RESULTAT OCH ANALYS

I detta avsnitt presenteras resultat och analys av fallstudien som grundas i kritisk diskursanalys, med den *analytiska modellen* (se tabell 2) som vägledning. Först görs en textanalys på stadsnivån - dominerande diskurser kring GI i Malmö stads strategiska dokument - som kontext till Norra Sorgenfrifallet. Därefter analyseras dominerande diskurser kring GI på stadsdelsnivå och kvartersnivå, utifrån de utvalda dokumenten som gäller för Norra Sorgenfri.

Vidare presenteras resultat och analys av den diskursiva praktiken där vi analyserar intervjumaterialet. Sist presenteras den sociala praktiken som berör helheten av planeringspraktiken med kompletterande teori. I dessa två analyssteg sker inte en lika tydlig uppdelning av de olika stadsnivåerna utan resultat och analysdelarna presenteras i flytande text.

6.1 Dominerande diskurser om grön infrastruktur i plandokument

Härefter kommer resultat och analys behandla hur GI beskrivs och hur det beskrivs i relation till förtätning i samtliga dokument. Det kommer även framgå vilka dominerande diskurser som vi har identifierat i dokumenten, med avseende på GI samt relationen mellan GI och förtätning.

6.1.1 Översiktsplan, Grönplan Malmö, Plan för Malmös gröna och blå miljöer

6.1.1.1 Beskrivning av den gröna infrastrukturen och förtätning

I dokumenten används olika begrepp för GI såsom grönstruktur, gröna nätverk, grönytor, gröna miljöer, grönt, gröningar, grönområden, grönska, parker, blågrön struktur, gröna och blå kvalitéer, biologisk mångfald, ekosystemtjänster, grönbå infrastruktur, ekologisk nätverk, vegetation. Däremot förekommer inga begreppsförklaringar. Det enda som benämns i den nya grön- och blåplanen är *“Begreppet ekosystemtjänster beskriver på vilka sätt samhället och vi människor är beroende av och drar nytta av naturen”* (Malmö stad 2019:6). Det skiljer sig åt mellan de olika dokumenten gällande vilka begrepp som används mest. Grönplanen använder framförallt gröna miljöer. I planen för Malmös gröna och blå miljöer används gröna och blå miljöer mest. I översiktsplanen finns inget begrepp som framträder mer, utan där används snarare en mix av ovanstående olika begrepp. Begreppet grön infrastruktur förekommer endast enstaka gånger i dokumenten, men tydlig förklaring av begreppet och vilka funktioner som avses täckas in, saknas.

Trots att begreppen inte utförligt förklaras, lyfts ett antal kvaliteter kopplade till begreppen som också används för att beskriva begreppet GI. Aspekter som det talas om i relation till grönt är multifunktionella ytor, miljöförbättring (genom både klimatanpassning, social och ekologisk hållbarhet) och konnektivitet i form av att skapa gröna nätverk. Andra återkommande aspekter som omtalas i samband med GI är multifunktionalitet, samnyttjande och yteffektiv

markanvändning – aspekter viktiga för funktionsblandad stadsutveckling. Däremot saknas i stor utsträckning beskrivningar av hur denna multifunktionalitet ska uppnås, vilket kan tänkas försvaga dokumenten som vägledande stöd. Vi tyder också att detta öppnar upp för tolkningsfrihet kring vad en multifunktionell yta är och kan klarar av.

Genomgående i dokumenten beskrivs förtätning i termer av fysisk och funktionell förtätning. I dokumenten benämns bostadsunderskottet i samband med förtätning.

6.1.1.2 Dominerande diskurser med avseende på GI

Genomgående i dokumenten lyfts olika positiva effekter som kommer genom att integrera grönt i Malmö. Grönt benämns som en *viktig resurs för klimatanpassning* av Malmö med miljöer som bistår med *ekosystemtjänster* såsom infiltrationsytor, fördröjning, temperaturreglering, växter som upptar vattnet vilket i sin tur medför rening från föroreningar och minskning av avrinningshastighet. De framställs även som reducerande gällande risken för översvämningar, erosionsskador och föroreningar i recipienter samt medförs rekreativa och biologiska värden. *Biodiversiteten* formuleras i sin tur som bidragandet till ytterligare ekosystemtjänster och stödjer därav den *ekologiska hållbarheten* som benämns i dokumenten. Beskrivet är även att GI medför rekreativa värden som är värdefulla för människans hälsa, trivsel och välbefinnande och därmed ökar livskvaliteten, alltså den sociala hållbarheten.

”Malmö kommun skall erbjuda en god livsmiljö med ett kvalitativt och tillgängligt utbud av olika gröna miljöer. Staden, tätorterna och landsbygden skall präglas av en rik och varierad natur och kulturmiljö med höga rekreativa och biologiska värden.”
(Malmö Stad, 2003:II)

GI framställs i texterna som en faktor till miljöförbättring genom bl.a. förbättring av luftkvalitén, tillför vindskydd och ger svalka vid värmeböljor samt reducerar temperaturskiftningar. Vilket i sin tur bidrar till människans välmående genom förbättrade livskvaliteter. Beskrivet är även att GI gör staden attraktiv. Samtliga dokument demonstrerar tydligt hur GI medför positiva aspekter ur flera olika perspektiv; Samtidigt som integrering bidrar till klimatanpassning och hälsa främjar det även den sociala och ekologiska hållbarheten.

”När staden byggs tätare och malmöborna blir fler behöver gröna och blå kvaliteter utvecklas. Parker, naturområden, vattenmiljöer, träd och andra blågröna strukturer förbättrar malmöbornas hälsa och rekreationsmöjligheter, mildrar effekter av klimatförändringar, ökar den biologiska mångfalden och bidrar till en attraktiv stad. Välfungerande ekosystem är grunden för hållbar stadsutveckling. Människan är helt beroende av ekosystemtjänster, vilka omfattar alla produkter och tjänster som naturen ger och som bidrar till människors välbefinnande och överlevnad.” (Malmö stad, 2018:35)

Förutom att dokumenten tyder på användning av GI, demonstreras det även tydligt att flera av diskurserna sammanvävs, eftersom att det inte går att särskilja olika funktioner som GI medför, det sker parallellt.

För att uppnå målen som beskrivs inom dessa diskurser kring GI, lyfts strategier fram i dokumenten, som betonar den gröna infrastrukturens värde, med formuleringar till stöd för ett progressivt arbete med GI. Uttryck som används, som tyder på ett progressivt arbete, är att GI *ska säkerställas, utvecklas, förbättras, tillgänglighet, tillgång och variation ska öka* och i möjligaste mån *ska exploatering undvikas*. Befintliga gröna miljöer ska även *förlängas, förstärkas och sammankopplas till ett grönt nätverk*. Framförallt betonas att *nya grönområden ska utvecklas i bristområden och där de har potential att utvecklas*.

Sammantaget är de identifierade diskurserna den täta och gröna staden, den klimatanpassade staden och den hälsosamma staden. Dessa diskurser går in i varandra och kan inte så tydligt uppdelas, men kan ses som en sorts förenkling, som kan kopplas till hållbarhetsaspekterna. I ÖP har förtätning en central roll. Diskurser som avser GI i ÖPn talar i stor utsträckning om den "täta och gröna staden", i termer av nära, tät, grön och funktionsblandad stad. I denna diskurs framställs relationen mellan GI och förtätning som relativt oproblematisk, målkonflikterna mellan tätt och grönt beskrivs inte speciellt utförligt. I ÖP finns också diskursen om den klimatanpassade staden och den hälsosamma staden, men dessa är mer underordnade och här beskrivs också målkonflikter gentemot förtätning i större utsträckning.

Beträffande de två olika grön (och blå) planerna så skiljs de åt innehållsmässigt, vilket kan vara underförstått då utvecklingen och kunskapen ökat inom det grön/blå ämnesområdet och att det skiljer sig nästan 20 år mellan dem. I de båda grönplanerna har GI en starkare framtoning. Diskurser som avser GI i grönplanerna talar i stor utsträckning om den "klimatanpassade staden" och den "hälsosamma staden" och lyfter tydligt fram målkonflikter mellan GI och förtätning. Den stora skillnaden mellan de två grönplanerna ligger i att den äldre grönplanen varit omfattande och detaljerad, vilket har varit ett problem p.g.a. att det som beskrivits inte förverkligats, ansvarsfördelningen har varit otydlig. I den nya grön- och blåplanen har mål som beskrivits varit mer övergripande varav ansvaret har tilldelats olika nämnder.

6.1.1.3 GI i relation till förtätning

I dokumenten förs genomgående en diskussion kring den gröna staden. I grönplanen omtalas Malmö som "parkernas stad", vilket kan tyckas motsägelsefullt, då staden i verkligheten har stora brister på detta område. I dokumentet konstateras att jämfört med övriga städer i Sverige erbjuder Malmö "*i särklass minst grön mark*" (Malmö stad, 2003:1). I grönplanen beskrivs att stor andel mark har karaktär av industriområde, stor andel hårdgjord yta och ruderatmark, bl.a. stadens centrala områden domineras av hårdgjorda ytor. I dokumentet presenteras en bristanalys gällande utbudet av olika grönområden. I bristanalysen framgår det framförallt att det är i de centrala delarna där bristen är som påtagligast, där Sorgenfri statueras som exempel.

Parallellt med framställningen av GI som en essentiell byggsten i staden, både för människan och miljön, lyfts även problematiken med befintlig grön infrastruktur i samtliga dokument. En faktor som nämns, som genomsyrar samtliga dokument, är den höga andelen hårdgjorda ytor i staden, men som skildras ur olika perspektiv varav det främsta är att det utgör ett hinder i eftersträvan av klimatanpassning, hälsa, ekologisk och social hållbarhet.

"Gator och torg omfattar cirka 13 % av tätorterna i Malmö. [...] Att ge plats för den gröna och blå infrastrukturen på gator och torg bidrar till både rekreation,

klimatanpassning och biologisk mångfald. I de täta stadsmiljöerna kan gator och torg vara de viktigaste ytorna för rekreation i vardagen.” (Malmö stad, 2019:20)

I grön- och blåplanen talas det inom klimatanpassning om att det hårdgjorda påverkar dagvattenhanteringen negativt i staden, vi tolkar det som att här finns en tydlig problematik kontra förtätning, då de hårdgjorda ytorna blir fler i samband med att staden blir tätare. Utifrån ett ekologiskt hållbarhetsperspektiv, finns ytterligare problematik gentemot förtätning vad gäller den biologiska mångfalden, då Malmö förlorat ett flertal arter och biotoper är hotade. I dokumenten beskrivs detta som en konsekvens av andelen hårdgjorda ytor, som för biologisk mångfald och ekosystemtjänster, resulterar i barriärer för flertalet arter. Inom diskursen GI och klimatanpassning/biologisk mångfald uttrycks tydligt i dokumenten att problematik finns gentemot förtätning.

I grön- och blåplanen benämns problematiken om att flera av de grön och blå miljöerna i Malmö ligger i konflikt med buller, vilket reducerar miljöernas positiva inverkan på människans livskvalité, GI och hälsa/rekreati-diskursen. Även här lyfts att problem finns gentemot förtätning. Kopplat till hälsa/rekreati-diskursen beskrivs även hälsomässiga utmaningar såsom minskad fysisk aktivitet, övervikt, psykisk ohälsa och stress, vilka kan reduceras m.h.a. tillgång till GI.

I översiktsplanen beskrivs det från en annan infallsvinkel, GI formuleras som en självklarhet i staden, att en tätare stad inte ska innebära mindre tillgängliga grönområden snarare tvärtom. Den täta och gröna staden framställs i ÖP som den attraktiva staden. Inom diskursen GI och den attraktiva staden, saknas i stor utsträckning konfliktbeskrivning GI gentemot förtätning. Vi tolkar det som att det finns en ambition om att förtätning och grön infrastruktur ska utvecklas i symbios:

”I omvandlings- och utbyggnadsområden ska ett yteffektivt markutnyttjande alltid åstadkommas och flera olika funktioner ges plats så att intensitet och närhet uppnås [...] Nya sätt att lösa anläggning och placering av infrastruktur och grönska ska provas.” (Malmö stad, 2018:34)

”Den existerande staden ska kompletteras och bebyggas tätare [...]” (Malmö stad, 2018:34)

”I existerande verksamhetsområden som är lågt exploaterade med stora markparkeringar och expansionsytor ska tätare bebyggelse möjliggöras.” (Malmö stad, 2018:34)

Samtidigt som staden *ska* bli tätare *ska* den även bli grönare och multifunktionell:

”Att bygga både tätt och grönt innebär att grönska måste få ta mer plats i den byggda miljön. I den täta staden behövs yteffektiv markanvändning genom samutnyttjande, multifunktionella lösningar och planering av teknisk infrastruktur.” (Malmö stad, 2018:35)

”Malmö stadsmiljö ska bli grönare och andelen hårdgjord yta i staden ska minska. Antalet träd ska kraftigt öka [...]” (Malmö stad, 2018:35)

”Malmö ska ha en mångfald av små och stora parker [...]” (Malmö stad, 2018:35)

Översiktsplanen genomsyras av att det *ska* förtätas och det *ska* bli grönare. Prioritering är att staden ska bli tätare och parallellt grönare, men konkreta riktlinjer hur detta ska upprättas är otydliga. Återkommande konstateras klart och tydligt, att *GI endast kan realiseras på bekostnad av stadens hårdgjorda ytor*. Det beskrivs även att GI *“[...] har stora värden och eventuella merkostnader behöver sättas i relation till samhällsekonomiska vinster på lång sikt.”* (Malmö stad 2018:35). I vilken utsträckning realiseras egentligen detta? GI beskrivs som ett lika självklart element i staden som bebyggelsen. Dock lyfts problematiken kring bristen på GI i staden p.g.a. den höga andelen hårdgjorda ytor.

I en tätare stad, med fler invånare, ökar krav på att tillgängliga ytor ska vara multifunktionella och slitaget ökar på stadens grönområden. Denna problematik lyfts inte i ÖP. I ÖP beskrivs även den hårda konkurrensen kring marken och målkonflikter gällande samnyttjande av mark. Markägandet lyfts som en central faktor för kommunens möjligheter att agera kring GI.

”Den största delen av den urbana miljön, cirka 70%, utgörs av kvartersmark. En del av denna ägs av kommunen och förvaltas av servicenämnden /.../ En del ägs av kommunala bolag /.../ En stor del ägs privat. Kommunen kan påverka de gröna och blå frågorna på kvartersmark, dels i viss utsträckning genom planläggning i nya områden och dels genom att genomföra goda exempel på kommunalt ägd mark.” (Malmö stad, 2019:18)

De mest konkreta verktyg som framkommit i form av att säkerställa grön infrastruktur återfanns i den nya grön- och blåplanen. Verktygen omfattar skyddsåtgärder för att bevara och utveckla *värdefulla naturmiljöer* genom exempelvis naturreservat (ett starkt och formellt skydd), biotopskydd, strandskydd och detaljplan samt civilrättsligt avtal och naturvårdsavtal. Eftersom dessa endast gäller för värdefulla naturmiljöer kan de inte appliceras på övriga grön/blåa-områden. Andra verktyg som benämnts i olika omfattning i dokumenten är balanseringsprincipen och grönmodellen. Balanseringsprincipen är ett verktyg som kan tillämpas vid exploatering och går ut på att undvika, minimera och kompensera inom området och ersätta på annan plats för att ha så lite påverkan på natur- och rekreationsvärden. Problemet är att denna används med fördel där det finns befintlig GI. Grönmodellen baseras främst på avstånd, storlek och tillgänglighet samt används främst där det finns befintlig grönska som planeras att tas bort. Däremot belyser den inte innehåll i form av kvalitéer eller slitaget som kommer med förtätning när fler människor hänvisas till samma yta. Vad som även är oklart gällande grönmodellen är hur denna ska tillämpas i planeringspraktiken, ska fysiska platsspecifika bedömningar utföras eller analyseras detta genom digitala verktyg. Det senare tillvägagångssättet medför fritolkning gällande vad som anses vara grön infrastruktur. Utifrån satellitbilder är det komplicerat att bedöma och avgöra vilka kvalitéer som existerar i grönområden. Balanseringsprincipen är det verktyg som beskrivs mest utvecklat i ÖPn. Grönmodellen benämns endast som ett riktvärde för avstånd till natur- och rekreationsområden, men beskrivs inte utförligt. I den äldre grönplanen beskrivs endast

grönmodellen utförligt och att bristanalyser gjorts m.h.a detta verktyg. Grönmodellen benämns endast i den nya grön- och blåplanen och att denna ska användas för att öka GI i staden. Däremot beskrivs det inte ifall denna ska användas för att utföra bristanalyser.

6.1.2 Vision Norra Sorgenfri, Norra Sorgenfri – Planprogram, Stadsrum, Detaljplan Kv Spårvägen

6.1.2.1 Beskrivning av den gröna infrastrukturen och förtätning

I dokumenten används en mångfald av olika benämningar för GI såsom grönstruktur, gröningar, gröna miljöer, grönt, gröna rum, gröna platser, gröna värden, grönytor, gröna gårdar, gröna kvalitéer, vegetation, grönområden, biologisk mångfald, grönska, parker, gröna stråk, nätverk. Däremot används inga specifika ord såsom blåa miljöer, vattenmiljöer, blåa kvalitéer för att beskriva GI. Det som benämns i samband med blå kvalitéer är att dagvattnet ska ses som en positiv resurs och omhändertas lokalt med öppen avledning samt kan det bidra till attraktiva utemiljöer. Mellan de olika dokumenten är det svårt att urskilja vilka begrepp som är mest framträdande eftersom det används en mix av mer eller mindre samtliga ovanstående. Begreppet grön infrastruktur förekommer inte överhuvudtaget i dokumenten.

Som i tidigare dokument, förklaras inte begreppen särskilt utförligt. Däremot lyfts ett antal kvaliteter kopplade till begreppen som används för att beskriva begreppet GI. Aspekter som det talas om i relation till GI är multifunktionella ytor, miljöförbättring och konnektivitet. Däremot saknas även i dessa dokument i stor utsträckning beskrivningar av hur dessa aspekter ska uppnås, några övergripande existerar, vilket kan tänkas försvaga dokumenten som vägledande stöd. Vi tyder också att detta öppnar upp för tolkningsfrihet kring vad dessa olika aspekter är och kan klara.

Genomgående i dokumenten beskrivs förtätning i termer av fysisk och funktionell förtätning. Däremot förekommer även dimensioner av upplevd förtätning då det beskrivs om att områdets utformning ska ta hänsyn till mänsklig skala och ska utvecklas småskaligt. Det beskrivs att exploateringsstalet ska vara högt. De eftersträvar 2.0 eller mer eftersom attraktiva innerstadsmiljöer uppnår detta exploateringsstal. För kv. Spårvägen föreslås exploateringsstal 1.5-1.8.

6.1.2.2 Dominerande diskurser med avseende på GI

I *Vision Norra Sorgenfri* (2006) har visioner tagits fram, som i stor utsträckning ligger i linje med diskursen om den täta och gröna staden. Nedan exemplifieras några av visionerna som har en tydlig koppling till förtätning:

“att bygga genuin och integrerande innerstad i modern tappning utifrån människans behov av stimulans, variation och avskildhet!” (Malmö stad, 2006:6)

“att ge många byggherrar möjligheten att tillsammans skapa en levande stadsmiljö!” (Malmö stad, 2006:6)

“att skapa nya byggnader och funktioner jämte det som finns i området idag!”
(Malmö stad, 2006:6)

Däremot beskrivs inga tydliga eller konkreta visioner gällande den gröna infrastrukturen.

“att tänka småskaliga ekonomiska, ekologiska och sociala lösningar!” (Malmö stad, 2006:6)

“att genom variation ge många människor möjligheten att få känna sig hemmahörande i området!” (Malmö stad, 2006:6)

De visioner som identifierats kopplade till den gröna infrastrukturen framstår som diffusa, exempelvis *att tänka småskaliga ekologiska lösningar* som kan kopplas till utvecklingen av grön infrastruktur. Redan i visionsdokumentet, som ligger till grund för planprogrammet och detaljplanerna, finns en vaghet kring säkringen av GI.

I planprogrammet lyfts GI fram som ett essentiellt element i stadsbyggandet.

“Det gröna utgör – tillsammans med bebyggelse, gator och vatten – en av stadens grundläggande byggstenar.” (Malmö stad, 2008:34)

Genomgående i dokumenten finns en vaghet i beskrivningarna av vad “det gröna” ska rymma, beskrivningarna av GI framstår som diffusa. Vidare beskrivs inte GI enskilt utan beskrivs genomgående i relation till andra aspekter. Beskrivning av GI kopplas framförallt till förtätning.

“De gröna miljöerna integreras i områdets småskaliga utformning och bildar en väv av mindre platser inne i kvarteren. Ett öst-västligt grönstråk skall planeras för, helst i anslutning till kyrkogårdsstråket.” (Malmö stad, 2006:8)

“Som besökare skall du från gatan kunna ana att det döljer sig något bland husen som kan vara värt ett besök. Vi menar t ex att det istället för storskaliga offentliga parker ska finnas ett pärlband av småskaliga gröningar som på något sätt är förbundna med varandra. Dessa skall finnas inne i kvarteren och endast anas utifrån gatan. De är tillgängliga för offentligheten men är ändå något dolda. Sådana platser finns i varje kvarter. Det skall även finnas helt privata gårdar i kvarteren, alternativt takterrasser, där de boende har egna rofyllda platser att använda sig av.” (Malmö stad, 2006:13)

“Inne i kvarteren skapas mindre, mer intima platser och gröna rum. För att locka boende och besökare ska varje plats erbjuda något extra.” (Malmö stad, 2008:22)

“[...] att lägga särskild vikt vid den yttre miljön i planområdet och att skapa mötesplatser för såväl de boende, men även för övriga malmöbor. De viktiga sociala och kulturella funktionerna för såväl bostadsgårdar, gröningar och grannskapsparker ska inarbetas i utformningen.” (Malmö stad, 2006:15)

Beskrivningarna gällande förtätning däremot, fokuserar till större delen endast på förtätningaspekten.

”Innerstad är en miljö som möjliggör en variation av funktioner, bostadssituationer och möten mellan människor. Innerstaden som stadsmiljö har ett väl fungerande offentligt rum genom sina stråk och platser. Stråken kantas av offentligt tillgängliga bottenvåningar och platser av olika karaktär och storlek återfinns genom hela området. Den mänskliga skalan är viktig. Industrigatan blir en levande stadsgata och en viktig länk mellan centrum och östra Malmö.” (Malmö stad, 2006:8)

I diskursen om den ”attraktiva staden” (tät och grön stad) ges bebyggelsen stort utrymme.

”Attraktionerna skall inte vara alltför spektakulära eller vända sig till för få besökare. [...] ett turkiskt badhus snarare än ett operahus. [...] Kulturhuset i Stockholm är ett bra exempel på en byggnad som markerar en plats och som innehåller aktiviteter för människor av olika ålder, intresse och bakgrund.” (Malmö stad, 2006:10)

Det attraktiva rummet kopplar även samman klimatanpassning, ekologisk och social hållbarhet genom att integrera GI, däremot görs ingen djupare beskrivning av detta i dokumenten:

”Lokalt omhändertagande av dagvatten kan i sin tur hjälpa till att skapa attraktiva utemiljöer och offentliga rum, vilket kan bidra både till ökad biologisk mångfald och socialt umgänge.” (Malmö stad, 2008:39)

I andra beskrivningar nämns att GI bidrar till behagligare mikroklimat (skugga och vindskydd) och att GI är tänkt att användas som avgränsande element. Den gröna infrastrukturen behandlas på många ställen i dokumenten, men beskrivs aldrig särskilt djupgående och behandlas ofta i samband med förtätningsfrågor.

I detaljplanen för kv. Spårvägen läggs stor vikt vid integrering av befintliga byggnader av kulturhistoriskt värde. GI ges inget stort utrymme i detaljplanen. *”Planförslaget syftar till att möjliggöra ny kvartersstad för en blandning av bostäder, skola, förskola, idrott, kulturinkubator, kontor och centrumfunktioner”* (Malmö stad, 2013:10) vid en sammanställning av hela detaljplanen benämns den gröna infrastrukturen främst under centrumfunktioner. Sociala värden, mångfunktionalitet och samnyttjande ytor nämns i detaljplanen. Så utöver diskursen om den täta och gröna staden, som tycks dominera, finns diskursen om den hälsosamma staden närvarande i dokumentet. I gestaltningsförslaget *Stadsrum* finns en mer balanserad beskrivning av relationen GI och täthet.

” [...] kommer bli ett tätbebyggt område där rätt val av grönska – gestaltning och artval, kommer att ha stor betydelse för stadsrummets karaktär” (Malmö stad, 2010:16).

”Områdets platser skall utformas med glidande grönskala – från hårdgjort till lummig grönska” (Malmö stad, 2010:16).

I dokumenten rörande Kv. Spårvägen har det lagts stort fokus på Mikroklimat. Mikroklimat tycks vara lösningen och strategin för merparten av all utomhusmiljö i Kv. Spårvägen, som till stor del ska utgöras av små platsbildningar skapade genom förskjutningar i gaturummet. Det är i dessa

förskjutningar som det framställs att det sociala livet skall få äga rum bortsett från i parkerna och på torgen. *"Gatornas förskjutningar ger också utrymme för mindre platsbildningar med sittplatser och grönska, vilka kan inbjuda till ett socialt liv"* (Malmö stad, 2013:10), *"[...] en struktur av platser med vind-skyddande, soliga och skuggiga lägen"* (Malmö stad, 2010:19). Att tolka utifrån illustrationen över mikroklimatets principer i detaljplanen, så är det enstaka utplacerade träd tillsammans med husväggarna som utgör nyckeln för att skapa behagliga mikroklimat att vistas i, där träden i detta fall utgör grönskan.

I dokumenten för omvandlingen av Norra Sorgenfri benämns GI i samband med multifunktionalitet, miljöförbättring och konnektivitet. Däremot är det diskursen om den täta och gröna staden som dominerar, med betoning främst på täthet. Vi har även identifierat GI i samband med diskurser om den klimatanpassade staden och den hälsosamma staden, som kan kopplas till hållbarhetsaspekterna. Däremot beskrivs dessa på ett övergripande plan. GI i samband med klimatanpassning beskriver exempelvis att dagvattnet ska hanteras lokalt och kan bidra till en attraktivare miljö genom att synliggöra vattnet samt att mikroklimat ska skapa behagligare miljöer, vilket även kopplar an till diskursen om den hälsosamma staden. Gällande den hälsosamma staden beskrivs att integrering av GI kan bidra med sociala värden genom rekreation. Gällande de ekologiska aspekten beskrivs att hög urban biologisk mångfald är viktigt. Sammantaget gällande formuleringarna av GI i de olika dokumenten för Norra Sorgenfri och Kv. Spårvägen tolkar vi en förskjutning mellan nivåerna, från mer till mindre fokus på GI.

6.1.2.3 GI i relation till förtätning

I visionsdokumentet uttrycks det att allmänna och lokala mötesplatser *ska* skapas, stråk *ska* definieras och nya gröna miljöer *ska* utvecklas etc. Ambitionen är att locka till mer utevistelse genom utveckling av GI. Vidare i visionen läggs det tyngd på formuleringar kring kopplingar; att de gröna miljöerna ska sammanvävs, bilda ett nätverk i området, vilket återigen tyder på GI utan att benämna begreppet. Detta gröna nätverk ska sammankopplas med omkringliggande värdefulla miljöer, som St. Paulis kyrkogårdar och Zeniths koloniområde (se figur 4). I samtliga dokument betonas bristen på GI i området, samtidigt som omkringliggande befintliga gröna miljöer lyfts fram som viktiga resurser för Norra Sorgenfri, men utan bred satsning på GI i Norra Sorgenfri området kan detta också tolkas som ett försök att skjuta över ansvaret till omkringliggande GI, vilket även innebär att den gröna infrastrukturen tappar sin funktion, en av de essentiella funktionerna för att skapa nätverk. I visionsdokumentet förs en diskussion kring en botanisk trädgård – Botan Urban – med förslag på placering i Kv. Spårvägen, men dessa ambitioner lyfts inte vidare i planprogrammet.

I planprogrammet beskrivs att hårdgjorda ytor och det gröna ska integreras på ett sätt så att: *"De olika offentliga rummen utformas i en glidande skala från hårdgjort till lummig grönska, från torgyta till avkopplande parkmiljö"* (Malmö stad, 2008:36). Genomgående är beskrivningar av gröna kvaliteter otydliga i dokumenten, bortsett från preciseringen av träd (i detaljplanen). Vad som menas med exempelvis *varierad växtlighet, lummig grönska, avkopplande parkmiljö, grönare delen, glidande grönskala och grönska*, lämnas öppet för tolkning. Beskrivningarna ger en väldigt lummig bild över vilka typer av miljöer som är tänkta att skapas. Ett visst förtydligande finns i karaktärsbeskrivningarna av den gröna områdena, i planprogrammet.

Karaktärer som beskrivs är: rofyllt, vilt, artrikt, rymd för tanke och vederkvickelse, allmänningen, lustgården, festen och kulturen. Dessa utgör en mer kvalitetsinriktad beskrivning gällande utformningen av de gröna miljöerna än vad som tidigare kunnat identifieras. Vi tolkar att de olika kategorierna kan bidra till hälsa, social och ekologisk hållbarhet, av beskrivningar som: *“En lugn plats där människor kan komma bort från buller och larm”* (Malmö stad, 2008:36), *“stiga in i en annan värld”* (Malmö stad, 2008:36), *“Känsla av orörd natur. Självsådda växter [...]”* (Malmö stad, 2008:36) och *“Mångfald av växter och djur för att tillgodose människans fascination för att utforska och upptäcka saker”* (Malmö stad, 2008:36).

I dokumenten betonas problematiken gällande den stora bristen på gröna miljöer i området, det 40 hektar stora hårdgjorda området beskrivs vara en *betydande barriär*. Då Norra Sorgenfri är ett bristområde för gröna miljöer, ska området utvecklas till att inkludera flera typer av grönområden, i mindre och större enheter. Samtidigt tycks det finnas en preferens för den småskaliga infrastrukturen, att satsa på småskaliga innergårdar i området istället för att skapa stora gröna parker. I visionsdokumentet beskrivs innergårdarna som att: *“De är tillgängliga för offentligheten men är ändå något dolda.”* (Malmö stad, 2006:13). Vilket kan tyckas vara en försköning av den täta stadens kapacitet att rymma grönska och kan hända vara en bortförklaring, då den större parken ger mycket större värden, men är svårare och kostsammare att anlägga. Det som beskrivs i form av riktlinjer är att grönytefaktorn ska tillämpas i planeringen. Det beskrivs att beräkningsprinciperna utvecklas och modifieras i det fortlöpande arbetet med Norra Sorgenfri. Det beskrivs även att i detaljplansarbetet ska det beslutas om vilken nivå som ska uppnås och ska följas upp i bygglovgivning. Vidare är det enda som beskrivs i detaljplanen gällande arbetet med GYF att det ska tillämpas i enlighet med Miljöprogram Syd.

Det framkommer även tydligt i dokumenten att det råder platsbrist i området och ytor beskrivs som multifunktionella och samnyttjande. Alla ytor som föreslås innehålla grön infrastruktur i Kv. Spårvägen, oavsett skala och form beskrivs kunna vara multifunktionella och kunna samnyttjas. Vad gäller de hårdgjorda miljöerna lyfts inte multifunktionalitet på samma sätt, däremot finns multifunktionalitet alltid med där det finns inslag av GI, vilket demonstreras i nedanstående citat från de olika dokumenten.

“Den grönnare delen av förskole-/skol- gården ska kunna nyttjas av de boende i området under kvällar och helger när skolan eller förskolan inte använder den” (Malmö stad, 2013:19)

“Ny park vid båghallarna kommer att omges av lägre bebyggelse och ges en grön och lugn karaktär med varierad växtlighet och möjlighet till flexibel användning” (Malmö stad, 2013:20).

“Parken mellan bussgaraget och det nya kvarteret ska ha en utformning med grönska, lek, gräsmattor och träd och dess utformning ska möjliggöra upplåtelse för uteservering” (Malmö stad, 2013:20).

“Inom kvartersmark skapas kringbyggda gröna gårdar [...] Gårdarna är generellt små, från 500 till 1100 kvm, och därför kan olika grad av samnyttjande av

funktioner vara fördelaktigt. Utrymme för lek, odling, rekreation och social samvaro bör prioriteras framför utrymme för cyklar och avfall” (Malmö stad, 2013:20)

”Även om Bussgaraget har en storskalig volym kommer dess funktion präglas av en uppdelning av små enheter med ett brokigt innehåll. Många olika intressen skall samsas om platsen – privata bostäder och aktiva utåtriktade verksamheter i Bussgaraget. Det är dock viktigt att parken blir lugnare än grannen Garageplan” (Malmö stad, 2010:23).

Vidare ges endast rekommendationerna till fastighetsägarna gällande integrering av GI.

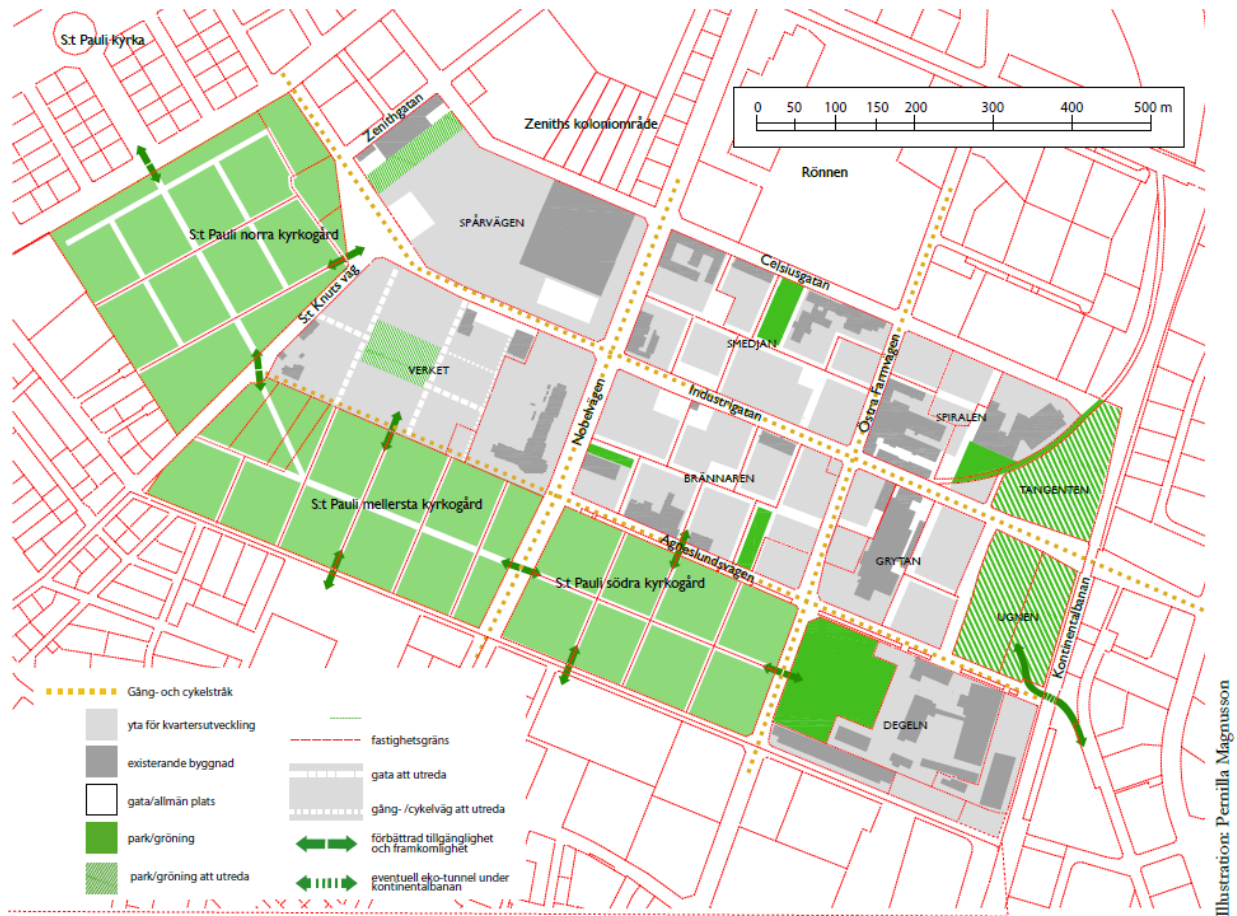
”De smalare gatorna ger få möjligheter till genomgående trädplanteringar, utan här krävs att gaturummet vidgas till en platsbildning för ett eller ett par träd. Fastighetsägare uppmuntras till att på kvartersmark anordna gröna väggar, vegetation som tak och möjlighet för personliga uttryck, till exempel zoner för planteringar och urnor i anslutning till entréer, för att skapa ett varierat intryck mellan gatorna. Även användning av klättrväxter på ställningar eller burar är ett välkommet alternativ för att säkerställa gröna kvaliteter” (Malmö stad, 2013:21)

Däremot, med denna rekommendation, ställs det höga krav på fastighetsägarnas kunskap och intresse för att säkerställa att den gröna infrastrukturens funktioner och värde kommer till rätta i det tätbebyggda området.

”Fördelen med en samlad parkering är att parkeringsplatserna kan samutnyttjas, att gårdarna kan få mer grönska och att det sociala livet främjas genom rörelser till fots mellan p-hus och bostad. Inom detaljplaneområdet är det tillåtet att underbygga samtliga kvarter med källare, för garage, förråd, teknik etc. Alternativet med underbyggda gårdar försämrar dock möjligheterna till gröna gårdar och den ytliga grundvattennivån fördyrar eller begränsar helt nedgrävda garage”. (Malmö stad, 2013:25)

Ovanstående citat demonstrerar ett tydligt exempel på när den gröna infrastrukturen inte ges rätt förutsättningar, på grund av förtätning. Exemplet visar att förtätning prioriteras vid platsbrist och att det finns en tendens att bortse från negativa konsekvenser för GI.

6.1.2.4 Gröna illustrationsplaner

Figur 4 - Illustrationsplan för gröstruktur i Norra Sorgenfri (Malmö stad, 2008:34)

I planprogrammet visas illustrationsplaner (exempelvis figur 4). Den intilliggande kyrkogården, som är markerad, får planen att se grönnare ut än vad den faktiskt är (se Malmö stad 2008:34). Kyrkogårdsområdet skulle kunna tolkas som en park, vilket faktiskt skiljer sig från den funktion området har. Dock har ju våra kyrkogårdar alltmer börjat fungera som parkrum i den täta staden. Vad som däremot är intressant är att andra omkringliggande värdefulla gröna miljöer såsom Zeniths koloniområde, Kungsgatans lummiga gatumiljö och Rörsjöparken, som benämns i planprogrammet, inte markerats in och orsaken förklaras inte.

Utifrån planprogrammets planförslag (Malmö stad, 2008:25) delas de planerade grönytorna upp i kategorierna "park/gröning", "grön- och fritidszon" och "park/gröning att utreda". Av vad som går att utläsa från planförslaget är det den större parken i Kv. Verket och ett grönområde i Kv. Spårvägen som kategoriseras som under utredning, vilket betyder att övriga grönområden redan utretts och är planerade att anläggas. Majoriteten av de större parkerna ska agera som grön- och fritidszon, vad detta mer precist innebär framgår inte. I planprogrammet nämns flertal gånger att en större park ska anläggas i Norra Sorgenfri-området, men ingen specifik plats utpekats. Områdets största grönyta planeras för Kv. Degeln, men enligt senare uppgifter (informant B) ska denna park inte anläggas där längre (se Malmö stad, 2010:41). I gestaltungsprogrammet beskrivs att denna grönyta ska säkerställas i det fortsatta arbetet med

Kv. Verket och Kv. Ugnen. Enligt planen existerar det dock redan förslag på parker i dessa områden (se 2008:34). Detta resulterar i att den areal grönområde som går förlorad i Kv. Degeln egentligen inte anläggs någon annanstans utan istället läggs fokus vid att säkerställa de grönområden som är under utredning.

”Avsikten med parken har förändrats sedan planprogrammet skrevs. Därför är det viktigt att en större sammanhållen park säkerställs inom Norra Sorgenfri i det fortsatta arbetet med Kv. Verket och Kv. Ugnen.” (Malmö stad, 2010:41)

Förlorad parkyta i Kv. Degeln ger en fingervisning om de förhandlingar som sker kring den gröna infrastrukturen.

Illustrationerna i detaljplanen (se Malmö stad 2013 ss. 17-19, 105) framställer en förvånansvärt grön bild av området (se figur 5) jämfört med bilden som förmedlas via textmaterialet.

Figur 5 - Illustrationsplan för grönstruktur för kv. Spårvägen i Norra Sorgenfri (Gatukontoret, Stadsbyggnadskontoret, Malmö stad, 2013:10)

6.2 GI gentemot förtätning i planeringspraktiken

Följande avsnitt behandlar den diskursiva praktiken med utgångspunkt i frågan om hur grön infrastruktur förhandlas gentemot förtätning i planeringspraktiken. I detta kapitel redogörs och analyseras resultatet från intervjuerna.

6.2.1 Relationen mellan GI och förtätning i planeringspraktiken

Vid intervjuerna frågade vi om informanternas arbete relaterat till problematiken gällande brist på tillgängliga ytor och undrade hur det påverkar planeringen av grön infrastruktur i samband med att staden förtätas. Informant A beskriver GI kontra förtätningsproblematiken som deras största bekymmer och menar att det är något de kontinuerligt arbetar med. Det finns en ambition om att staden ska bli grönare. Däremot hävdar informant A och informant B att det sällan blir som de eftersträvar och att det finns olika skäl till detta, exempelvis markägarförhållanden. Informanten menar att det är svårt i denna situation att skydda och påverka det gröna eftersom kommunen inte har samma förfoganderätt över privat mark (Informant A; Informant B). Vidare beskriver informant A att de är mer framgångsrika vid bevarandet av befintliga grönområden, på allmän mark, men att majoriteten av stadens mark är privatägd. Utgångspunkten i Norra Sorgenfri är dessutom ett industriområde, d.v.s. ett helt hårdgjort område. Informant B menar att i Norra Sorgenfri *“kan det bara bli bättre”* oavsett hur mycket grönt som integreras.

Informant C bekräftar att bristen på tillgängliga ytor för grön infrastruktur är påtaglig och att det gör det svårt att uppnå alla olika funktioner, såsom plats för kontemplation, lek och dagvattenhantering etc. Detta eftersom ytorna för GI konkurrerar med andra viktiga funktioner i staden. Informant C beskriver att det är svårt att få till tillräckligt stora ytor för att kunna tillgodose alla olika behov och funktioner som eftersträvas. Allt i staden förhandlas, förutom byggnader, det är byggnader som de främst förhandlar gentemot (Informant C). Vidare betonas att ingen egentligen är emot att lösa bristen på GI, men att det måste ske i samspel med andra intressen för att det skall bli bra. Därav måste planerarna kämpa vid förhandlingarna för att säkra tillräckligt med yta för att ge rätt förutsättningar för den gröna infrastrukturen samt för att möta Malmös vision om att bli en grön stad (Informant C). Bostadsbristen är högt prioriterad och Malmö har redan en tät bebyggelsestruktur, samtidigt som kommunen har målsättningen att det skall bli fler bostäder men vill undvika användningen av omkringliggande åkermark. Av detta återstår det enbart att bygga staden tätare (Informant C). Med detta i åtanke menar informant C att det inte är konstigt att konflikter uppstår.

Samtliga informanter beskriver att det är en utmaning att stå emot trycket från bostadsutvecklingen (Informant A; Informant B; Informant C; Informant D). Informant A menar att det är en högt prioriterad politisk vilja att möta bostadsunderskottet, därav måste bostäder byggas fort och då blir den gröna infrastrukturen lägre prioriterad i listan. Vidare beskriver informant A och informant C kampen som rör de ekonomiska aspekterna vid bostadsutvecklingen, där de förklarar att bostäder ger högre och snabbare avkastning jämfört med de värden och fördelar som den gröna infrastrukturen bistår med kortsiktigt. För det

grön/blå existerar inte kortsiktiga incitament på samma sätt som det gör för bostadsbyggandet (Informant A) och privata fastighetsägares största intresse är att tjäna pengar snabbt, vilket de inte kan göra i samma utsträckning genom att investera i grönområden (Informant A; Informant C; Informant D). Det som exploatörer inte kan tjäna pengar på vill de många gånger inte kännas vid (Informant D).

Informant A beskriver att den gröna infrastrukturen inte är ensam om att få kämpa för sin plats och yta. Informanten menar att andra funktioner såsom skolor, förskolor, simhallar, etc. hamnar i samma situation som det gröna; att ingen egentligen vill anlägga dessa på sin mark eftersom de inte genererar kortsiktig vinst, vilket återigen bostäder och kontor gör. Informanterna menar att det därav är svårt att förhandla utifrån ett ekonomiskt perspektiv i förhandlingssituationer mellan förtätning och grön infrastruktur (Informant A; Informant B; Informant C; Informant D). Därför trycker informant D på vikten av att ha bra och tydliga argument och att det gröna måste komma in tidigt i planeringen för att kunna säkra utrymmet. Informant C menar att det är viktigt att trycka på de positiva effekterna som det gröna har och varför det behövs. Fortsatt menar informant A att denna sorts förhandling sker kontinuerligt, både internt och externt. Alla avdelningarna har sina intressen som de försöker säkra och de är inte alltid överens om hur mycket plats det gröna ska få ta. Informant A menar att problemet ofta skjuts bort *"många känner, ja det är jätteviktigt, men inte just här! Det kan vi väl göra där borta?"* (Informant A). Det finns många viljor, men kommunen försöker hitta en (främst för kommunen) gemensam väg framåt som samtliga kan enas om och stå bakom, *"där alla är lika missnöjda"* (Informant A). Informant A hävdar att detta problem kan lösas genom att se utifrån ett större helhetsperspektiv, att noggrant genomlysna vilka behov som finns utifrån ett långsiktigt perspektiv. Detta menar informant A kan uppnås via fördjupade översiktsplaner för att sedan fastslås i detaljplanerna. Informant A beskriver att enbart utföra detaljplanerna inte fungerar eftersom det kan förloras funktioner p.g.a. att helhetsperspektivet förbises. Kommunen har planmonopol och styr bland annat genom avtal och bygglov, men informant A beskriver att kommunen agerar försiktigt gentemot byggherrar i många situationer. Istället för att neka försöker de istället förhandla och kompromissa och på så sätt *"tvinga"* in så mycket grönt som möjligt (Informant A). Landskapsarkitekter som planerare framstår som nyckelpersoner i arbetet med att säkra GI, då de har kapacitet att arbeta gränsöverskridande, i olika skalor och hantera dialogprocesser samt har de kunskap om den gröna infrastrukturens funktioner och effekter.

6.2.2 Diskursiva konflikter

Den dominerande diskursen i ÖPn och i Norra Sorgenfridokumentet är diskursen om den täta och gröna staden. Att bygga tätt framställs i denna diskurs som fullt möjligt. Målkonflikter mellan tätt och grönt syns tydligare i diskursen om den klimatanpassade staden – som bl.a. betonar att mycket yta behövs för nya sätt att hantera mer vatten i staden, sammanhängande ytor behövs för att främja biologisk mångfald – samt diskursen om den hälsosamma staden – som betonar att yta behövs för socialt umgänge, välmående och rekreation. Men dessa diskurser ges inte lika mycket plats i dokumentet. Då målkonflikter mellan tätt och grönt faktiskt inte tydligt beskrivs i ÖPn, byggs en intertextuell kedja upp, där målkonflikter inte helt genomlysas i dokumentet, trots att målkonflikterna tydligt kommer till uttryck i praktiken.

Det finns diskursiva konflikter mellan diskurserna om den täta och gröna staden och den klimatanpassade och den hälsosamma staden. Utifrån intervjumaterialet utläser vi att ekonomiska intressen drar nytta av den täta och gröna staden-diskursen för att nå sina mål, då denna diskurs framställs som en möjlig win-win lösning och nedtonar de målkonflikter som lyfts av diskurser som fokuserar på klimatanpassning och hälsa. Informanterna uttrycker även oro över denna konflikt. Informant A och informant C betonar att konflikten grundar sig i att bygga tätt i kombination med att hantera klimatförändring parallellt med att det förekommer för lite grönt som kan möta klimatbehovet och balansera upp förtätningen. Informant C beskriver att tätt och grönt inte går bra ihop i praktiken, även om det låter bra i teorin. Informanten fortsätter att förklara att det kan vara svårt att klargöra för andra hur mycket grönyta som faktiskt behövs, samt att det ibland ser grönare ut i planerna än vad som faktiskt upplevs i det praktiska utfallet, då exempelvis den gröna parken i praktiken kanske enbart är en liten gräsplätt som knappt räcker till att sitta på (Informant C). Informant C anser dock att det finns en större medvetenhet kring vikten av att integrera grön infrastruktur i staden bland aktörer idag, men att när det väl *"kommer till kritan"* är uppbackningen från olika aktörer inte lika framträdande. De luckor som identifieras mellan de olika avdelningarnas förståelse och kunskap för GI pekar ännu en gång på att landskapsarkitekter har en viktig roll vad gäller att kommunicera kunskap kring den gröna infrastrukturens värde och att den gröna infrastrukturens *"vinst"* behöver förstås i ett långsiktigt perspektiv.

Informant B resonerar att förtätningsstrategin prioriteras för att undvika exploatering av värdefull åkermark, det presenteras som positivt från den miljömässiga aspekten, kollektivtrafiken främjas och stadsutglesning undviks. Eftersträvan enligt informant B ligger i att förtäta staden för att bygga ihop och integrera, reducera bostadsbristen, förebygga den osäkra miljön Norra Sorgenfri idag bistår med samt öka stadsmässiga kvalitéer.

6.2.3 Planerares argument och verktyg

För att säkra grön infrastruktur i staden krävs siffror att luta sig mot (Informant C). Informant C menar att det skulle vara till stor hjälp om det fanns underlag som utvärderat vad som fungerat eller inte fungerat i tidigare projekt för att kunna nyttja erfarenheten i framtiden. Informant A uppfattar det som problematiskt att säkra den gröna infrastrukturen p.g.a. avsaknaden av verktyg som kan hjälpa till att stärka argumenten för de gröna ytornas betydelse och nödvändighet. Skarpa verktyg existerar för andra strukturer, där det tydligt framgår argument och riktlinjer, som är svåra att rubba på (Informant A). Ett exempel som informanten nämner handlade om gaturummet, där ledningar och annat skall ner under marken på specifika djup och avstånd, så som det alltid har gjorts och träden får då planteras i efterhand där det finns plats och möjlighet. Grönskan kommer i efterhand, det blir lägre prioriterat i relation till den tekniska infrastrukturen, liksom gentemot förtätning (Informant A).

Informant B lyfter fram att ÖPn och planprogram, som vägledande dokument, inte är tillräckligt starka för att användas som underlag vid förhandling. Samtidigt beskriver Informant B att det är ett för tidigt stadie för att dessa dokument ska vara juridiskt bindande. De flesta förhandlingarna sker i detaljplannivå, det är där det blir *"skarpt läge"* och kommunen försöker få igenom sina prioriteringar enligt informant C. Vidare menar informant C att i de fördjupade

översiktsplanerna inte finns fullt så omfattande detaljer, vilket resulterar i att det i detaljplanstadiet är flera ändringar som behöver göras, varav det oftast är här som *"det gröna får ta stryk"*. Eftersom kvartersmark redan är avsatt för byggnader måste teknisk infrastruktur, ledningar, dagvattenhantering etc. planeras på den mark som är tillgänglig, där det gröna planerats. Plandokumentet genomsyras av en intertextuell kedja; visionen bygger på översiktsplanens (från 2005) och grönplanens (från 2003) riktlinjer, planprogrammet i sin tur bygger på visionsprogrammet och så fortsätter kedjan. Det innebär samtidigt att det finns tröghet i planeringssystemet och att den politiska uppbackningen för GI är central för planerares möjligheter att säkra GI.

Samtliga informanter efterfrågar den nya grön- och blåplanen, då samtliga ser denna som ett viktigt verktyg för att stärka GI gentemot ekonomiska intressen (Informant A; Informant B; Informant C; Informant D). Enligt informant A har dokumentet blivit fördröjt och avstannat på ett politiskt plan, då politikerna uttryckt att de inte vill binda sig till planens mål gällande GI. Detta innebär att planerarna enbart har den gamla grönplanen att luta sig mot. Däremot anser informant D att trots att den nya grön- och blåplanen inte är antagen kan arbetet ändå förhålla sig till den nya planen. Att den nya grönplanen inte blivit antagen skapar osäkerhet hos planerarna. Det finns samsyn bland planerarna kring gröna frågor, men politiskt uppbackning saknas, vilket är en viktig faktor för att implementera GI.

I den äldre grönplanen rekommenderas användning av grönmodellen. Informant A och informant C beskriver att det existerar brister i modellen och menar att det inte enbart är avståndet till parker och parkers storlek som har betydelse, utan även parkens innehåll. Informant A beskriver att genom grönmodellen kan brist- och tillgångsanalys genomföras, som visar vad som fungerar eller ej. Eftersom att verktyget endast behandlar parkens storlek och inte innehållet, ges endast förutsättningar för att parken storleksmässigt ska uppnå grönmodellens mål, men inget gällande kvalitéer, *"det blir nästa steg"* (Informant A). Enligt informant A kan grönmodellen vara ett effektivt verktyg i vissa situationer, då modellen kan användas för att tydligt illustrera när grönområden tas bort eftersom områdena då blir rödmarkerade samt att modellen kan användas för att motivera nya parker eftersom det inte ser bra ut med för mycket rödmarkerat. Vidare menar informant C att det inte räcker med att enbart mäta avståndet till parker när belastningen på parkerna ökar i större takt med att staden förtätas, p.g.a. att fler människor hänvisas till samma grönytor, vilket medför påtagligare slitage och sämre parkvärden. Det finns en önskan om att brist- och värdeanalyser i framtiden ska kunna användas för att bedöma den gröna infrastrukturens innehåll och värde från flera perspektiv (Informant D). En parallell dras även till den multifunktionella aspekten av informant C, att grön infrastruktur kan fylla olika funktioner i samma utförande, exempelvis: park och dagvattenhantering, men när området väl nyttjar dagvattenhanteringsfunktionen så kan området inte användas till mycket annat innan det torkat upp. Detta innebär att tillgängligheten för människans användning av de gröna områdena begränsas under tiden det är blött.

I fallet Norra Sorgenfri är områdets utgångsläge, utifrån grönmodellens perspektiv, en stor röd fläck, enligt informant A, vilket informanten beskriver som ett svårt fall för att använda befintliga verktyg för att säkra GI. Däremot anser informant B att utgångsläget enbart kan bidra till att det blir bättre och uttrycker att det kan väl kvitta om det anläggs park eller torg så länge det tillför gröna element. Det har planerats för nya inslag av grönt (Informant B).

Tidigt i processen planerades anläggning av två stora parker i Norra Sorgenfri men vid intervjun med informant B fick vi kännedom om att det skett förändringar i planeringen av en av parkerna. Detta medförde att kommunen behövde tänka om och försöka planera in parken någon annanstans. Informant B förklarade att när markägarna fick se förslaget från planprogrammet ansökte de snabbt om bygglov. Detta gjordes p.g.a. att markägarna inte ville att halva deras mark skulle bli en park, utan istället ville bygga fler bostäder. Enligt informant B är diskussionen fortfarande pågående kring vart detta grönområde ska anläggas. Detta gör det osäkert om det kommer anläggas en eller två parker i området eftersom privata markägare, så som vi uppfattat det utifrån intervjuerna, vanligtvis vill göra ekonomisk kortsiktig vinst och därav inte vill anlägga park som tar upp större arealer.

Vidare anser Informant A det är problematiskt att majoriteten av området är ägt av privata fastighetsägare eftersom det kan innebära att den gröna infrastrukturen blir begränsad i området. Kommunen försöker i dessa situationer arbeta in den gröna infrastrukturen genom att skapa gröna länkar och samband, exempelvis med gröna stråk genom området som leds till befintliga grönområden (Informant A). Den största arealen grönt består närliggande kyrkogård med, däremot fyller detta område inte de funktioner som en park har, kyrkogårdar är inte offentliga och fria i samma utsträckning (informant B). Informant D beskriver dock att bedömningen av vad som ska göras på platsen ska utgå ifrån vad som behövs, där politikernas önskan sammanvägs med kommunens. Den ekonomiska aspekten är ett tydligt argument i fallet Norra Sorgenfri, eftersom fastighetsägarna även här önskar göra vinst och därav prioriteras exploatering. Den politiska viljan att reducera bostadsbristen stärker dessutom argumenten för att exploatera, vilket i sin tur medför negativa konsekvenser för den gröna infrastrukturen.

Vid intervjuerna ställde vi frågor om grön infrastruktur och förtätning med inriktning på strategiskt arbete, förhandlingsprocesser, kunskapsunderlag och kommunikation. Det var svårt att få informanterna att ge konkreta svar på detta p.g.a. att de inte ansåg sig tillräckligt involverade i projektet och hänvisade därför till tidigare involverade medarbetare. Det som framkom av intervjuerna kring Norra Sorgenfri beträffande förhandling var att Stadsbyggnadskontoret har det övergripande ansvaret medan Fastighetskontoret står för genomförandet. Informant B menar att det diskuteras om det gröna när förtätning planeras.

Kv. Spårvägen är byggt på kommunägd mark, vilket innebär en styrkeposition för kommunen. Genom detaljplan, byggherredialog och bygglov har kommunen i hög grad kunnat påverka utfallet. Enligt informant B har kommunen försökt att ställa krav på byggherrarna att implementera gröna tak och klätterväxter, däremot har detta inte fått genomslag eftersom kommunen inte styr hur byggnadskomplexen ska utformas till fullo. Informant A uttryckte att det är svårt att få in gröna inslag när fastighetsägare eftersträvar annat. Informanterna menar att privata fastighetsägare är ute efter att göra en snabb vinst, vilket inte den gröna infrastrukturen genererar och att det p.g.a. detta inte prioriteras som kommunen önskar (Informant A; Informant B; Informant D). Informant A menar att Malmö stad är väl medvetna om att det råder en brist på gröna element i staden och framförallt i Norra Sorgenfri. Detta beror på att det förekommer en obalans mellan värderingar och intresse hos olika fastighetsägare. Det beror även på att Malmö stad inte är intresserade av att köpa ny dyr mark för att anlägga grönområden, det vill de helst göra där de själva äger marken. Samtidigt som

informant B menar att det är kommunens ansvar att se till stadens intressen i sin helhet för ett fungerande samhälle. Vidare hävdar informant B att det planerats för mer grön infrastruktur i Kv. Spårvägen än vad som finns idag. Brist på gröna miljöer kan komma att påverka stadsdelens attraktivitet och det kan bli svårt att hantera skyfall.

I detaljplanen för Kv. Spårvägen har vi identifierat konflikter relaterade till innergårdarnas användning och funktioner. Det beskrivs att innergårdarnas yta är begränsad och att det p.g.a. detta är väsentligt att gårdarna kan samnyttjas mellan olika intressen (Malmö stad, 2013). Exempelvis skall det finnas utrymme för lek, odling, rekreation och social samvaro på gårdarna samtidigt som gårdarna ska vara gröna. Vidare är det beskrivet att dessa aktiviteter skall prioriteras framför cykelförvaring och miljöhus (ibid). I detaljplanen beskrivs enbart att de mjukare värdena skall prioriteras, medan beskrivning av möjligheter för bl.a. cykelparkering utelämnas i planen. Detta kopplar vi till diskussionen som vi hade med informant A, där det framkom att det är vanligt förekommande att planering för tekniska lösningar missas under tidigare planeringsstadier. Lösningar som är viktiga för att områdets funktion måste klämmas in där platsen majoriteten av gångerna blir bekostad på den gröna infrastrukturens planerade yta, då det anses som enklast (informant A). Detta bekräftar Informant D som därav trycker på vikten av att tidigt i processen försöka säkerställa gröna värden med hjälp av tydliga och bra argument för att den gröna infrastrukturens värde och väsentlighet framkommer i samtal kring stadens utveckling. Vi förstår att det är "lättare" att ta bort något grönt av helt praktiska skäl, men det innebär inte att det är etiskt rätt då den gröna infrastrukturen utgör ett essentiellt element för en hållbar stad. Vi upplever därför att det i planeringen inte lämnas utrymme för misstag samt att det inte går att enbart beskriva att något inte skall placeras på en viss plats utan att vidare lämna ett alternativt förslag, eftersom detta försvårar säkerställningen av den gröna infrastrukturen i den täta stadsmiljön. Förväntningarna på gårdarna är höga vad gäller samnyttjande och multifunktionalitet, men utrymmet begränsar utsträckningen och kvaliteten.

Bilden som skildras av både gestaltningsprogrammet Stadsrum och detaljplanen är att Kv. Spårvägen skall bli en relativt grön oas som pendlar mellan hårdgjorda ytor och grön infrastruktur. När vi talade med informant B som varit delaktig under detaljplanens utveckling uttrycktes oro över att det inte blivit så grönt som det var tänkt. Vidare uttryckte vår informant önskan om att det skulle tillkomma mer grönt i framtiden. Enligt informant B beror den hårda konkurrensen mellan grön infrastruktur och förtätning ofta på bostadskrisen och att det är många aspekter att ta hänsyn till. Samtidigt menar informanten att planeringen fortgår i samband med områdets utveckling och att vetskapen om den gröna infrastrukturens relevans ständigt breddas. Informant B antydde att detta påverkade utfallet, då planeringsunderlagen inte alltid är uppdaterade efter dagens efterfrågningar. Att styrdokumentet inte alltid är i tiden är något som vi förstår kan påverkat utfallet, samtidigt som vi ser en problematik i detta. Med förgångna riktlinjer är det inte lätt att argumentera för framtida önskningar och förväntningar.

6.3 Planerares handlingsutrymme att säkra grönstruktur i planprocessen

Detta avsnitt behandlar den sociala praktiken med utgångspunkt i planerares handlingsutrymme att säkra grönstruktur. Kapitlet utgår från teorier om hantering av intressekonflikter, interdiskursiva och intertextuella kedjor samt hegemoniska relationer och syn på kunskap i planeringen och redogörs på ett övergripande plan.

6.3.1 Hantering av intressekonflikter mellan GI och förtätning

Trots att GI tydligt framställts som ett nödvändigt element i städer för att öka livskvalitén, kvarstår problematiken med brist på gröna miljöer. Den tydliga konflikten mellan förtätning och GI skildras i planeringspraktiken, mellan olika aktörer som förespråkar olika intressen. Det handlar om konflikter mellan olika beslutfattande organ, verksamheter och aktörer; politiska värderingar mot kommunala intressen - konflikter inom kommunen mellan olika avdelningar - konflikter mellan kommunala intressen och intressen från exploatörer. Konflikter som identifierats behandla diskursen förtätning kontra diskursen GI, varav olika aktörer och praktiker försöker etablera de olika diskurserna i stadsutvecklingen. Den bestående konflikten mellan dessa två motsatser genomsyras i materialet. Vi ser även att begreppet förtätning används slarvigt och att det egentligen snarare handlar om exploatering men att förtätningsdiskursen legitimerar exploatering.

Återkommande i intervjumaterialet har varit hänvisning till den politiska viljan - det är politikerna som bestämmer i slutändan - vilket tydligt skildras i att den nya grön- och blåplanen inte blivit antagen. Den politiska viljan har en dominerande maktposition över kunskapen vad gäller den nya grön- och blåplanen som inte antagits. Informanterna uttrycker oro och bekymmer kring att den inte antagits, framförallt p.g.a att den äldre anses vara inaktuell och svår att luta sig emot för nutida stadsutveckling. Flertal av informanterna med hög grönkompetens inom professionen anser att den nya skulle fungerat som bättre uppbackning i planeringspraktiken än den äldre. Att den nya grön- och blåplanen inte blivit antagen medför konsekvenser som att politiker och exploatören inte behöver ta lika mycket hänsyn till GI vid exploateringsprojekt. Informant D anser att det krävs fler starka och tydliga argument för det grön/blåa och att det krävs att denna aspekt kommer in tidigare i planeringen. Möjligtvis kan agonistisk planering hjälpa till att ifrågasätta prioriteringar och lyfta fram ny typ av kunskap. Nya arenor för samverkan behövs för att stärka GI. Det bör ifrågasättas mer kring varför det inte sker någon större hegemonisk kamp kring att politikerna har så pass stor befogenhet. Det är inte dessa personer som besitter kunskap gällande förtätning, exploatering eller grön infrastruktur. Däremot har de som studerat, arbetat och forskat flera år denna kunskap. Det som synliggörs är governancenätverksstyre snarare än government enligt demokratiska principer, grundat i skilda åsikter och konflikter inom nätverket som bidragit till att nätverket blivit något apatiskt.

Informant A beskriver att kommunen har planmonopol, vilket innebär att de har möjligheten att ställa krav men utnyttjar inte sin möjlighet fullt ut. De gör snarare ett aktivt val att inte direkt neka, vi tolkar det som att de inte vill vara hårda för att undvika att byggherrarna väljer att

bygga någon annanstans. Detta kan tyda på att de försöker hantera konflikter genom rationella argument exempelvis genom kompromisser, i försök om att uppnå en gemensam lösning på problemet. Informanterna berättar att det är sällan kommunen vill köpa mark för att anlägga GI, däremot får vi veta att kommunen kan förhandla om markbyten ifall aktörer bygger parker. Det råder samtidigt en obalanserad samhörighet mellan kommunens olika avdelningar. Kommunen verkar undvika konflikt kring GI i vissa fall, för att tillmötesgå byggherrarna i större utsträckning. Det kan även kopplas till lojalitet till den politiska viljan p.g.a. att det genererar arbetsmöjligheter. Å andra sidan, kan detta ses som problematiskt p.g.a. att planerarna vill göra alla lika nöjda, vilket leder till att de inte lever upp till sina egna visioner och mål, exempelvis att det kompromissas om GI.

På privatägd mark har kommunen inte samma befogenheter, utan behöver arbeta med markägare och försöka överföra kunskap genom dialogarbete. Kommunen försöker eftersträva en konsensuell lösning och ge förslag på någon kompromiss och förhandla för att alla ska bli lika nöjda. Kommunen accepterar konflikter p.g.a. att deras förhandlingsförmåga är begränsad. Vad som däremot är intressant är att vi tolkar en form av motstridighet i att kommunen försöker kompromissa om mark. Utifrån informanternas svar är även kommunen intresserade av förtätning (exploatering) för att erhålla den ekonomiska tillväxten. Kommunen vill inte köpa mark för att anlägga GI, det görs hellre på marken som redan ägs. Gällande Kv. Spårvägen där större delen ägs av kommunen har inte någon större areal GI planerats in. Beskrivet i dokumenten är att kommunen hellre fokuserar på att anlägga mindre kvartersgårdar än stora parkområden. Det verkar finnas en tendens till att ansvaret för GI skjuts över på någon annan, Kommunen agerar irrationellt genom att undvika problematiken att integrera GI, främst på privat mark där de inte har någon befogenhet att direkt bestämma vad som ska planeras, vilket är problematiskt då majoriteten av området i Norra Sorgenfri består av privata markägare. Vi utläser även ett irrationellt agerande i deras syn på att de inte vill fokusera på att integrera större parker i området utan istället skapa mindre innergårdar i kvarteren och istället skjuta över ansvaret på omkringliggande värdefull GI. Vi tolkar det som en undvikande strategi att "slippa" behöva ta ansvar för den gröna infrastrukturen. Däremot ser vi även koppling till att detta kan bero på att de inte vill förlora byggherrar samt att de är lojala till den styrande makten som ger kommunens planerare arbete. I planmaterialet framställs omkringliggande GI som mycket värdefull och fokus läggs på utveckling av dessa områden. Här sker en sorts ansvarsförskjutning, där ansvaret för GI läggs på omkringliggande områden istället för att fokusera på att utveckla nytt i Norra Sorgenfri. Det verkar även existera otydlighet kring ansvarsfrågan gällande GI - GI faller mellan stolarna då kunskap om GI inte överförs fullt ut mellan förvaltningarna.

Det behövs tydligare tekniska bestämmelser och normer kring GI. Ambition finns att upprätta tydligare incitament och krav. Våra resultat visar att skarpa argument att använda i förhandlingssituationer till stöd för GI i stor utsträckning saknas. För den grå infrastrukturen existerar redan olika tekniska handböcker, riktlinjer och ekonomiska incitament. Det existerar inte dessa typer av bestämmelser för GI och det genererar inte likvärdig ekonomisk vinst, därav blir det svårare att motivera GI. Vidare leder det till konsekvenser som att ansvar inte tas fullt ut av involverade i planeringen och GI får inte lika stort utrymme i planeringen. Bostadsutvecklingen är dessutom den prioriterade inriktningen för området Norra Sorgenfri och ligger i linje med de politiska prioriteringarna. Däremot har flera av informanterna påpekat att

den nya grön- och blåplanen kan agera som starkare stöd än nuvarande grönplan. Vilket skulle kunna vara en orsak till varför den avstannat på det politiska planet, eftersom att ifall den träder i kraft kan inte förtätning fortsätta i samma utsträckning.

6.3.2 Styrande argument och resonemang

Våra resultat visar att handlingsutrymmet för planerare att säkra GI är ofördelaktigt. Återkommande gånger har vi tolkat olika makt- och kunskapsrelationer från materialet, mest framträdande mellan beslutsfattande organ och professioner, samt konflikter som skildras och uppstår i planeringspraktiken mellan förtätning (exploatering) och integrering av grön infrastruktur. Utifrån textanalyserna på de olika stadsnivåerna framstod diskursen tät och grön stad som dominerande men motsägelsefull. Argument har identifierats som förespråkar både förtätning och GI. Det mest framträdande argumentet för diskursen förtätning som identifierats är att det anses vara en robust strategi, vilket legitimeras av att fördelaktigt bidra till effektivisering av resurs-, energi- och markanvändning och de menar bl.a. att genom förtätning reduceras byggandet och exploatering på värdefull åkermark. Vilket bidragit till att förtätningssdiskursen upprätthållit sin dominans i stadsutvecklingen. Däremot förekommer problematiken om att den höga andelen hårdgjorda ytor i staden ger omfattande konsekvenser för bl.a. klimatanpassning, hälsa, social- och ekologisk hållbarhet, varav Norra Sorgenfri har statuerats som ett områdesexempel med omfattande brist på GI. Integrering av GI artikuleras i dokumenten och av informanterna som en essentiell byggsten i städerna och som bidrar till multifunktionella ytor, miljöförbättring och konnektivitet genom skapandet av gröna nätverk, klimatanpassning, rekreativa värden för hälsa samt flera aspekter av hållbarhet. Däremot identifierar vi en förskjutning mellan nivåerna när det talas om GI, från mer till mindre fokus på GI. Denna förskjutning kan bero på att andra intressen blir högre prioriterade och mer framträdande efterhand som projektet fortgår och att GI då blir nedprioriterat.

Utifrån det empiriska materialet har vi sett tecken på hegemoni i planeringspraktiken, främst ur maktstruktur (politisk) och ekonomiska perspektiv. Det existerar en indirekt eller underliggande konsekvent utgångspunkt i ekonomisk tillväxt från den politiska viljan, genom att återkommande argumentera och referera till bostadsunderskottet. Däremot är det inte endast bostadsunderskottet som utgör problem i städerna, det existerar även andra problematiska bostadsområden som beskrivs som livsnödvändiga för människan men samtidigt tolkar vi att dessa inte blir lika högt prioriterade som förtätningen (exploatering). Därav tolkar vi att förtätningssdiskursen bidrar till att legitimisera men även legitimiseras av ekonomisk hegemoni. En annan tolkning av den kontinuerliga hänvisningen till bostadsunderskottet, att förtätning anses lösa detta problem, kan tolkas som ett hegemoniskt språk som systematiskt maskerar den verkliga agendan. Med detta menar vi att denna hegemoni bidrar till att aktörer med det ekonomiska drivet bibehåller den dominerande maktpositionen i samhällsplaneringen.

Den ekonomiska aspekten tolkar vi som den grundläggande utgångspunkten för de flesta konflikter som uppstår i planeringspraktiken, att denna omfattar flest intressekonflikter. Informant D beskriver att allt som exploatörer inte tjänar pengar på vill de inte investera i. Informant A och informant C berättar att det inte existerar liknande ekonomiska incitament för GI, därav prioriteras den inte. Vad som gör denna situation mer problematisk och en större

utmaning är även den politiska viljan att försöka reducera och eliminera bostadsunderskottet, vilket medför att det grön/blå återigen blir underprioriterat. Däremot ifrågasätter Informant C hur tätt det egentligen kan byggas, var ligger gränsen och vad händer om det inte existerar tillräckligt med allmänna ytor.

Informanterna efterfrågar skarpare verktyg, juridiska förutsättningar och ekonomiska incitament som kan användas för att säkra GI, p.g.a. att de idag upplever att dessa saknas. Ett förslag har varit ett verktyg som kan användas för att utvärdera vad som fungerat och inte fungerat i andra projekt för att använda som underlag i framtida projekt. Ett annat förslag har varit önskan om ett brist- och värdeanalysverktyg för att bedöma fler perspektiv som innehåll och värden. Vi ser att det finns en vilja i kommunen att planera och integrera mer GI, dock eftersträvar politiskt beslutfattande organ tillväxt (ekonomisk).

Vi har identifierat planeringsverktyg för att säkra GI i de olika dokumenten och från samtal med informanterna. Däremot ställer vi oss kritiska gentemot majoriteten av dessa verktyg, vilket även informanterna gör. Verktyg som nämns i vårt material är bl.a. grönmodellen, grönytefaktorn, balanseringsprincipen och bristanalyser. Problematiken som vi identifierat med grönmodellen, som även uttryckts av informanterna är att den saknar flertal aspekter som är betydande för GI. Grönmodellen tillämpas främst där det finns befintlig grönska som planeras att tas bort. Grönmodellen kan även användas som ett bristanalysverktyg, för att kunna visa var det förekommer brist på GI, men med hänsyn till storlek och inte kvalité. Grönytefaktorn är ett verktyg som har hänvisats till vid planeringen av Norra Sorgenfri. Vi ser en större GI kvalitetsbeskrivning i denna metod gentemot grönmodellen, eftersom de exemplifierar vad de olika värdena kan innehålla i form av växtmaterial. Däremot anser vi fortfarande att den är bristfällig eftersom den saknar krav på uppföljning och utvärdering. Grönytefaktorn är det enda verktyget som beskrivs i dokumenten för Norra Sorgenfri. Balanseringsprincipen är ett verktyg som används till fördel där det existerar befintlig GI som planeras att tas bort. Problemet är att utgångsläget i Norra Sorgenfri är ett helt hårdgjort område som agerar som en barriär mellan stadsdelarna.

6.3.3 (O)kunskap i planeringen

Utifrån materialet som analyserats framkom brister i planeringen gällande säkringen av GI, trots att det finns ambitioner om att förtäta parallellt som att integrera GI, faller GI ofta mellan stolarna. Problematiken tycks ligga i att det förekommer skillnader i hierarkin mellan olika kompetenser bland de som har makten i stadsutvecklingen. Det en utmaning att hantera flera olika kunskaper parallellt. Skillnaden i planeringspraktiken kan tyda på att det förekommer en obalans av kunskap, både vad gäller kunskapsglapp men också brist i kunskapsutbytet, inom den fysiska stadsplaneringen. Vi tolkar även att det skulle kunna vara bristande kunskap hos politiker och andra makthavare med inflytande på den fysiska planeringen. Det kan också bero på att de som besitter kunskap om GI inte framträder och därför hamnar i bakgrunden. Det tydliga glappet i detta fall skulle kunna vara brister i kunskapsutbytet. Det behövs olika kunskaper för att förstå det komplexa samhället. I detta fall behövs olika typer av kunskaper för att hantera GI, såsom från olika discipliner för att kunna stärka argumenten och motivera för den gröna

infrastrukturens fördelar. Nya typer av kunskap behöver erkännas, nya forum och arbetssätt för planerare behövs för att inhämta ny kunskap.

Vi har försökt att identifiera konkreta förhandlingssituationer rörande GI gentemot förtätning i Norra Sorgenfri-fallstudien, men vi har enbart lyckats fånga sådana situationer på ett mer generellt plan. Då vi frågat informanterna, har vi fått till svar att de inte har en djupare kännedom kring specifika förhandlingssituationer, då de kommit in senare i planeringsprocessen. Detta får oss att fundera över hur kunskap överförs mellan projektledare. I planeringen överförs kunskap via dialog och protokollförare vid möten har makten att avgöra vad som skrivs med i protokollet. Vi människor som individer är selektiva med vad vi väljer att beskriva och gör det både medvetet och undermedvetet baserat på våra personliga preferenser. I vårt material framkommer det att det finns brister i kommunikationen mellan förvaltningar och mellan planerare som övertar uppdrag i olika faser. En av situationerna som identifierades var gällande den park som skulle planeras in i Kv. Degeln, varav vi fick svaret att markägarna hade ansökt om bygglov eftersom de inte ville ha en park på halva sitt markinnehav. Detta får oss att ifrågasätta förhandlingssituationerna, om de verkligen sker på samma premisser och ifall en samverkan mellan aktörer eftersträvas.

7 DISKUSSION

I detta kapitel diskuterar vi våra resultat i en bredare kontext och ställer resultaten mot tidigare forskning.

7.1 Grön infrastruktur och otydligheten

I plandokumentet framställs grön infrastruktur generellt som ett nödvändigt element i relation till förtätning av staden. I översiktsplanen skildras ambition om att förtätning och grön infrastruktur ska utvecklas i symbios, en väldigt utopisk bild målas. När det bryts ner (PP, DP) synliggörs problemen som kommer med att tätheten ökar. Hårdgjort blir vanligare och den gröna infrastrukturen som skulle operera i symbios med den täta stadsutvecklingen blir allt svårare att identifiera i dokumenten, samtidigt som krav på multifunktionella- och samutnyttjande ytor blir påtagligare. Visionen om en nära, tät, grön och funktionsblandad stad tappas lite efterhand som planeringen fortgår då vissa aspekter väger tyngre än andra, trots att dokumenten tyder på att kunskap finns om vilka tjänster som grön infrastruktur levererar i en förtätad stadsmiljö.

I de äldre dokumenten har det inte varit lika framträdande vilka tolkningar som gjorts av begreppet grön infrastruktur, men i de nyare framgår det till viss del tydligare. Främst artikuleras grön infrastruktur som verktyg för att möta klimatförändring, med störst fokus på skyfallshantering. Sättet som grön infrastruktur framställs och talas om upplevs många gånger förminskande. Den gröna infrastrukturens funktioner, värde och behov sätts många gånger inte i relation till varandra vilket innebär att dess komplexitet inte får utrymme att användas och utvecklas till sin fulla potential. Detta är en av de saker som Lindholm (2017) uttrycker oro över, att begreppet grön infrastruktur blivit ett alldagligt uttryck inom planeringspraktiken och att det därför tenderar att tappa sin faktiska mening och helhetsbilden av dess tekniska funktioner. Vi upplever det som att vissa funktioner av det multifunktionella verktyget inte tas upp i planeringen och tolkar det som att det antingen beror på ignorans/ointresse eller bristande förståelse och kompetens (t.ex. beroende på utbildning) för den gröna infrastrukturens betydelse i en förtätad stad.

Lindholm (2017) argumenterar för att en bra förståelse av begreppet är väsentligt för att inte tappa viktiga aspekter. Wright (2011) däremot menar att begreppets öppenhet kan generera i positiva tolkningsfriheter som lockar en bredare publik att nyttja den gröna infrastrukturens funktioner. Utifrån vår empiri önskar vi en generellt större kunskap och förståelse för begreppet, då vi anser att det skulle kunna ges en större roll i planeringen om det existerade. Eftersom flera av de problem som dyker upp under planeringen till viss mån kan tillgodoses med grön infrastruktur. Å andra sidan, är det positivt att andra aktörer kan lockas genom öppenheten då studien demonstrerat tydliga tecken på att andra professioner och aktörer slätar över dess relevans och prioriterar andra intressen långt före.

Vidare framställs illustrationsplanerna som mer gröna än vad som egentligen planeras. Detta kan vara missvisande och ge förhöjda förhoppningar kring resultatet av ombyggnationen att den framställs som grönare än vad den planeras att bli. Beskrivet i detaljplanen är exempelvis att *"Andelen hårdgjord yta kommer att vara likvärdig eller minska inom planområdet vid ett genomförande av detaljplanen"* (Malmö stad, 2013:30). Torgen framställs både i detaljplanen och gestaltungsförslaget som att enbart utgöra 1/8 grönska, vilket tyder på att det inte planeras för mycket grönt i Kv. Spårvägen och att andelen hårdgjord yta därför kan förbli densamma, trots att illustrationerna i dokumenten illustrerar mer gröna torg.

Den hårda konkurrensen om tillgängliga ytor ser vi som en konsekvens av förtätningen (exploatering). Trots detta prioriteras förtätningen fortfarande utan att balansera upp med GI. Detta innebär i sin tur att fler bostäder medför större antal människor som hänvisas till de befintliga parker som existerar vilket resulterar i högre slitage på den befintliga gröna infrastrukturen. Däremot är detta en hel diskurs som uteblivit i de olika strategiska dokumenten men som poängteras av informanterna.

7.2 Planerarnas handlingsutrymme

Det som framkommit genom arbetets gång är att grön infrastruktur är en essentiell byggsten i stadsmiljön, både utifrån det empiriska materialet och tidigare forskning (se ex. Lindholm, 2017; SMHI, 2018; Berghauser Pont, 2020a) ur flera olika aspekter bl.a. klimatanpassning, miljöförbättring, social och ekologisk hållbarhet (Kaplan & Kaplan, 1989; Ulrich m.fl., 1991; European Commission, 2012; Hosanna, 2013; Pálsdóttir, 2014; SMHI, 2018). Integreringen av grön infrastruktur blir ännu viktigare när det förtätas. Den framträdande konflikten i planeringspraktiken är GI gentemot förtätning och sker mellan olika beslutfattande organ, verksamheter och aktörer. Som Lefebvre (1983) och Ståhle (2009) betonar är detta en pågående konflikt, att inom stadsplaneringen väljs det mellan att antingen bygga tätt eller att bygga grönt. Problematiken i detta däremot, som Ståhle (2005; 2009) poängterar och som våra resultat visar, är att förhandlingarna inte sker utifrån samma premisser, grön infrastruktur tenderar att undervärderas och bortprioriteras. Å andra sidan kan det vara exploateringsdiskursen som döljs bakom eller misstas för förtätning då begreppet används slarvigt och som ett allmänt uttryck, vilket är missvisande. De existerande centrala målkonflikterna exploatering (snarare än förtätning) kontra GI kan inte hanteras i praktiska situationer, exempelvis vid detaljplaneskedet, utan dessa behövs hanteras på ett annat plan i tidigare skeden, såsom på en politisk nivå innan det börjar planeras, liksom målkonflikterna behöver adresseras tydligare i plandokumentet. Malmö stads vision om strävan efter en tät och grön stad, är svår att realisera utan tydligt formulerade kvalitetskrav gällande den gröna infrastrukturen. För att uppnå visionen om en nära, tät, grön och funktionsblandad stad, behöver målkonflikter tydliggöras i dokumenten och verktyg att bevaka kvantitet och kvalitet hos GI behöver bli skarpare. Annars kan det kvitta om grönytefaktorn tillämpas på projekten om det som i flera fall inte kontrolleras. Det existerar ett stort glapp mellan de olika strategiska dokumenten. Det är även enkelt att vara visionär och skapa en "önskelista" i form av en översiktsplan eftersom skaparna inte behöver se till detaljerna eller ifall det egentligen är realistiska mål. Däremot blir det svårare att integrera allt från önskelistan när det kommer till

detaljerna och när det blir juridiskt bindande. Långsiktigt kan det resultera i att översiktsplanen inte följs fullt ut vilket kan bidra till att den tappar sin funktion som ett vägledande dokument.

Våra resultat belyser att det finns ett flertal orsaker till konflikt mellan grön infrastruktur och exploatering. En av orsakerna som återkommit flera gånger och som tycks ligga till grund för omfattande konflikt är den ekonomiska tillväxten som genereras av förtätning, medan grön infrastruktur inte gör det. Detta kan bero på de ekonomiska instrument som finns tillgängliga för att säkra det hårdgjorda, vilka inte existerar för GI. Det kan även bero på att det ges för generella riktlinjer i PBL gällande säkringen av GI. Det kan bero på att vissa planerare som inte har den gröna kompetensen inte tar hänsyn till att integrera GI i dokumenten och därav tas det inte med i planeringen. Referenser till lagstiftning för GI, är svårtydda i ÖPn och den äldre grönplanen. Däremot är det lite tydligare riktlinjer och ansvarsfördelning i den nya grön- och blåplanen. Konsekvenser och målkonflikter är även tydliga i denna men inte vägledning hur de kan hanteras. Tydligare beskrivning av vad den gröna infrastrukturen ska innehålla, hade gett mer tyngd åt frågan. Fler mätbara mål hade även kunnat bidra till större integrering av den gröna infrastrukturen i stadsutvecklingen eftersom det m.h.a. mätbara mål tydligt går att följa upp och utvärdera resultatet av planeringen. Hur planerare ska förhålla sig till vad som ska göras när både förtätning och integrering av GI ska utvecklas, framstår som otydligt, då grön-tät stad-relationen ömsom beskrivs som oproblematis, ömsom problematisk. Den gröna infrastrukturen som medför biologisk mångfald och ekosystemtjänster beskrivs som att *"Människan är helt beroende av ekosystemtjänster [...] och som bidrar till människors välbefinnande och överlevnad"* (Malmö stad, 2018:35). Innebär detta att större prioritet borde läggas vid att planera för och anlägga grön infrastruktur eftersom den beskrivs som essentiell för människans överlevnad? Tydligare referens till miljökonsekvensbeskrivningar hade kunnat vara ett stöd för de prioriteringar mellan grön och tät stad som behöver göras.

Det finns ett stort behov att ta fram proaktiva verktyg p.g.a. att de befintliga planeringsverktygen är bristfälliga, både utifrån våra egna tolkningar och från informanterna. Syftet med nya planeringsverktyg är att de kan agera som katalysator för institutionell förändring, för att skapa större möjlighet att säkra GI i planeringen. Vi ser goda möjligheter med ett agonistiskt planeringsagerande i vilket pragmatisk planering och framsteg i små etapper kan leda till förändring, men det kräver ansvarstagande och drivande planerare. Det förutsätter även att GI planeras tidigt i planeringsprocessen och har samma grundpremissar för att kunna förhandlas utifrån likvärdiga förutsättningar som förtätning. Från planerares sida uttrycks ett behov av fler verktyg som kan ställa krav på exploatörerna, såsom befintliga tekniska handböcker och ekonomiska incitament för teknisk infrastruktur.

Informanterna lyfter fram att i nuläget handlar det om att framhäva behovet av GI och fördelarna som GI genererar. Det handlar även om att uppmärksamma bristen på GI och behovet av att reducera denna för att kunna nyttja fördelarna som GI bidrar med. Detta menar våra informanter är den främsta framgångsfaktorn för att kunna säkra GI utifrån de befintliga förutsättningarna. Grön infrastruktur medför flertal fördelar som kan reducera förtätningens negativa effekter (Berghauser Pont, 2020a). GI medför kvalitéer som påverkar livskvaliteten genom att förbättra hälsan och välbefinnandet hos människor (Kaplan & Kaplan, 1989; Ulrich m.fl., 1991; European Commission, 2012; Pálsdóttir, 2014; SMHI, 2018; Berghauser Pont, 2020a),

främjar ekosystemtjänster, bidrar till attraktiva miljöer, dagvattenhantering, temperaturreglering, förbättrar luftkvalitén etc (European Commission, 2012; SMHI, 2018).

Kommunikationsbrist inom och mellan olika förvaltningar och involverade aktörer är en annan aspekt som vi identifierat i studien. Att de förlitar sig på varandra utan att kommunicera och menar att det finns någon annan som tar hand om problemet. Det essentiella är att samtliga involverade i stadsutvecklingen förstår vikten av den gröna infrastrukturen men någonstans har det blivit ett gap mellan det som skrivs i plandokument och det som utförs i planeringspraktiken. Detta gap måste identifieras för att hanteras och på så sätt undvika att hamna i sådana situationer, där det målas en "falsk" bild av vad som sedan skildras.

Norra Sorgenfriprojektet sträcker sig över ett flertal år samtidigt som forskning fortskrider och nya strategiska dokument utvecklas. Planeringen för Norra Sorgenfri påbörjades för över 15 år sedan och redan då var grönplanen några år gammal, dock kvarstår denna än idag vilket är problematiskt eftersom målen utvecklats. Däremot har översiktsplanen reviderats och utvecklats ett antal gånger, vilket resulterar i att översiktsplanen som dokumenten för Norra Sorgenfri bygger på är inaktuell. Vi har inte kunnat utläsa någon större omfattande användning av den nya översiktsplanen i de nyare dokumenten för omvandlingen av Norra Sorgenfri. Detta kan vara problematiskt eftersom visionerna och ambitionerna som eftersträvas i den nya översiktsplanen inte bearbetas i omvandlingen i av Norra Sorgenfri, som dessutom ska fortskrida flera år framöver. Vi har inte identifierat någon djupare motivering kring detta. Däremot ifrågasätter vi förändringsmöjligheterna som tycks vara bestående, då de bygger på delvis inaktuellt material, olika strategiska dokument bygger på varandra och vad som ska planeras kommer nästintill alltid från högre beslutfattande organ som kan sakna kunskap om GI.

Vi identifierar en avsaknad av vidare referering till strategier och riktlinjer för hur en balanserad förtätning och integrering av GI ska göras, samt krav på uppföljning och utvärdering. Dock ser vi att den nya grön- och blåplanen kan agera som ett bättre vägledningsunderlag gentemot den befintliga grönplanen. Sammantaget utläser vi en hel del tolkningsfriheter i begreppen som används, vilket kan vara både för- och nackdel. Avsaknad av begreppsdefinitioner gör att begreppen kan användas bredare men det innebär en större tolkningsfrihet och att begreppen kan komma att användas i olika intressenters egna syfte, exempelvis den nära, täta, gröna och funktionsblandade staden behöver inte betyda att grönt som i GI åsyftas, utan det kan vara grönt i betydelsen resurs och energieffektivisering. Det öppna begreppet kan samla aktörer med olika intressen, möjliggöra nya samarbetskoalitioner och öppna upp för innovativa tolkningar och arbetssätt. Däremot finns det en risk att begreppet används för att legitimera en ensidig agenda som drivs av ekonomiska intressen och därför tenderar att förlora andra aspekter.

7.3 Diskurserna och diskursernas betydelse för planerarnas handlingsutrymme

Vår studie visar att några centrala och dominerande diskurser har betydelse för planerarnas handlingsutrymme att säkra grön infrastruktur på gott och ont. I arbetet har vi identifierat tre dominerande diskurser där GI ingår: den täta och gröna staden, den klimatanpassade staden och den hälsosamma staden. Av dessa är det diskursen om en tät och grön stad som är mest

framträdande p.g.a. att denna lyfter fram en sorts resonemang som är gynnsamt för alla berörda, som är vilseledande. Detta eftersom målkonflikterna exploatering/ekonomiska intressen kontra GI inte belyses tydligt. Den dominerande diskursen den täta och gröna staden försvårar planerarnas planering, vad gäller att säkerställa GI kvalitéer i staden. I litteraturen belyses även att det existerar tvivel kring hur GI ska implementeras i stadsplaneringen (Wright, 2011). Wright (2011) beskriver att begreppets mångfacetterade betydelse kan vara en orsak till att den inte etableras i planeringspraktiken, att det krävs bättre förståelse för begreppet för att det ska få genomslag i praktiken.

Informanterna har bidragit med förslag på potentiella verktyg som skulle kunna utvecklas och användas som planeringsverktyg till att säkra den gröna infrastrukturen. Förslaget som ligger närmast i tid är att den nya grön- och blåplanen antas. Flera av informanterna har uttryckt att denna kan agera som bättre uppbackning än den befintliga. Andra förslag som uttryckts är likvärdiga tekniska handböcker, bestämmelser, krav och ekonomiska incitament som det finns för teknisk infrastruktur. Genom att ge likvärdiga förutsättningar kan förhandlingarna ske på samma premisser. Ytterligare ett förslag som givits är ett brist- och värdeanalysverktyg. Detta ser vi skulle medföra slagkraft i säkrandet av GI med tanke på den nuvarande problematiken att Malmö, med Norra Sorgenfri som exempel, består till större delen av hårdgjord mark och har därmed stora brister gällande grön infrastruktur.

Vidare handlar det även om att lyfta andra diskurser där GI framställs positivt, såsom möjligheterna GI bidrar till för klimatanpassning och en hälsosam stad, för att få den starkare etablerad i stadsplaneringsdiskursen och utmana exploateringsdiskursen. Informanterna och Wright (2011) har tryckt på att det i dagsläget i förhandlingssituationerna handlar om att visa de positiva fördelarna som kommer med integreringen av GI såsom konnektivitet, multifunktionella ytor, miljöförbättring (både för människans livskvalité och miljön). Det handlar även att förtydliga och demonstrera behovet av GI där grönmodellen kan agera som hjälpmedel och visa på bristanalyser.

Som benämndes tidigare i diskussionen ligger den centrala målkonflikten mellan GI och förtätning på en högre nivå än endast i planeringspraktiken och i de strategiska dokumenten. Vi tolkar förtätningen som den dominerande diskursen, som legitimerar exploatering, i stadsutvecklingen och att GI hamnar i bakgrunden eller att det sker förskjutningar mellan nivåer av fokus på GI. Problematiken ligger i att om endast förtätning sker i stadsutvecklingen medförs inte bara fördelar, såsom transport- och ekonomirelaterade effekter (Berghauser Pont m. fl., 2020b), utan även nackdelar såsom förlust av biodiversitet (Karlsson, 2019), negativ inverkan på människans hälsa (Kaplan & Kaplan, 1989; Ulrich m.fl., 1991; Karlsson, 2019; Berghauser Pont m. fl., 2020b), problematiken gällande dagvattenhantering (Haupt m.fl, 2020), etc. Eftersom hållbar stadsutveckling är ett komplext område (Berghauser Pont m. fl., 2020b; Haupt m.fl., 2020), i nuläget handlar det om att etablera GI diskursen i den större diskursordningen. Enligt Wright (2011) kan begreppets mångtydighet användas som fördel, då kategorierna konnektivitet, mångfunktionalitet och miljöförbättringar, som är väsentliga för GI, lättare fångar fler intressenter. Dessa kategorierna tolkas utifrån olika intressenters miljömässiga, sociala och ekonomiska prioriteringar, där vissa diskurser kring GI får större genomslag. Å andra sidan, beskriver Lindholm (2017) ytterligare problematik med att etablera GI som både diskurs och

som i fysisk integrering. Lindholm (2017) betonar utmaningen i form av markägarförhållanden och kunskapsbrist, vilket även är aspekter som framkommit i vår studie. Vidare beskriver Lindholm (2017) att GI är essentiellt för att utveckla hållbara städer och för att lyckas med detta måste stadens intressen ses i sin helhet. Som Berghauser Pont (2020a) betonar handlar det inte om att fasa ut förtätningsstrategin utan snarare om att utveckla städerna mer balanserat. Vi ser även att förtätningsbegreppet måste sluta användas slarvigt och som ett allmänt begrepp vid ny exploatering eftersom det legitimerar exploatering som har en negativ inverkan på miljön.

Genom arbetets gång har vi sett att det finns ambitioner från kommunen om att planera och integrera mer grön infrastruktur i den täta stadsmiljön. Problematiken som utfallet i denna studie visat, som även Berghauser Pont m. fl., (2020b), är att det förekommer en obalans mellan vetenskapliga slutsatser och praktiska argument som kan användas i planeringspraktiken. En annan problematik vi tolkat är att kommunen styrs av politiker som vill framstå i goda dagar inför sina väljare och stå på god fot med ekonomiska intressenter. Det krävs en institutionell förändring, men det är svårt att förändra det befintliga normativa arbetssättet, som även Rydin (2020) poängterar. Trots utmaningarna ser vi möjligheter och potential för den framtida praktiken genom agonistisk planering, där pragmatisk planering och framsteg i små etapper kan leda till förändring. Agonistisk planering skulle kunna bidra med synliggörandet men också accepterandet av rådande konflikter mellan olika aktörer som förespråkar tätt och/eller grönt, vilket i sin tur kan leda till att ny typ av kunskap eller lösningar lyfts fram samt att nya forum för samverkan skapas för att stärka GIs självklara plats i urbana miljöer.

7.4 Metoddiskussion

Kvalitativa forskningsmetoder och kritisk diskursanalys - som analytiker står vi inte fristående, vi har inlärd strukturer framförallt från våra utbildningar som färgar våra tolkningar. Våra inlärd kunskaper gör att vi filtrerar material utifrån vad vi ser med bakomliggande förkunskaper och utvalda teorier. Resultat från fallstudier kan inte generaliseras däremot kan det ge ökad förståelse om det sociala fenomen som undersöks, i detta fall GI-diskursen, förhandlingar mellan GI och förtätning och vilket handlingsutrymme planerare har för att säkra GI. Vi anser däremot att kritisk diskursanalys har varit en givande ansats och har gett oss en fördjupad analys av materialet ur flera olika perspektiv; från text, planeringspraktiken och den bredare sociala konstruktionskontexten. Ett annat tillvägagångssätt hade kunnat vara att göra en textanalys av befintliga studier för att uppnå en bredare kunskap kring diskussionen som cirkulerar kring ämnet, men vi anser att vi inte hade fått ut ett likvärdigt resultat som med diskursanalysen då metoden bidragit till djupare analys. Däremot är vi lite kritiska gentemot valet av enstaka dokument som är framställda för att ge en utopisk bild. En bättre diskursanalys hade kunnat göras genom att analysera och jämföra dokument från olika tider, exempelvis äldre översiktsplaner jämfört med den aktuella, hur har diskursen kring GI förändrats över tid. Även de utvalda teorierna för analysen av den sociala praktiken hade kunnat vara annorlunda då det inte är givet att planerare i praktiken agerar utifrån ett speciellt planeringsteoretiskt tillvägagångssätt. Däremot har vi använt oss av planeringsteorin för att identifiera hur det ser ut idag för att föreslå alternativa tillvägagångssätt i planeringen för att få större genomslag i säkringen av grön infrastruktur. Vi har velat belysa (o)kunskapen i planeringen för att på så sätt betona att denna är essentiell att förbättra för att återigen få genomslag i planeringspraktiken.

Gällande de semi-strukturerade intervjuerna valde vi att utelämna namn p.g.a. etiska skäl, informanterna är inte ansiktslösa dokument. Feltolkningar, misskommunikation eller bristande och selektivt minne kan påverka vad som beskrivs. Valet att utföra intervjuer i vår studie ser vi som en stark del i vårt arbete då det gett oss en insyn i hur yrkesverksamma tänker och agerar i planeringspraktiken. Däremot hade vi önskat att fler informanter ställt upp och deltagit för att på så sätt få ett mer diversifierat resultat och diskussion, eftersom i nuläget har majoriteten av informanterna gett likvärdiga svar.

Förhandlingssituationer hade behövt fördjupas, vilket inte lyckats inom tidsramen för denna studie, då deltagare till intervjuer varit svåra att få tag i. Återigen hade fler informanter, som varit delaktiga i projektet, behövts involveras för att få ett bredare perspektiv och mer konkreta svar kring hur skarpa förhandlingsprocesser utspelats mellan GI och förtätning i de tidigare planeringsfaserna av Norra Sorgenfri.

8 SLUTSATS

Relationen mellan GI och förtätning framställs i diskursen omkring den täta och gröna staden som oproblematiskt, att det är fullt möjligt att åstadkomma, men det är missvisande. I detta fall måste det talas mer om målkonflikterna, GI kontra exploatering samt måste det ifrågasättas om den ekonomiska kortsiktiga vinsten är viktigare än långsiktig hållbarhet. Andra diskurser behöver lyftas i planeringen och i dokumenten där GI framställs mer fördelaktigt, såsom i diskursen om den klimatanpassade eller hälsosamma staden. Utökad kunskap om värdet av GI måste belysas i beslutsprocesserna. Den upplevda täthetsdimensionen måste även åskådliggöras, för en mer omfattande förståelse, gällande den täta stadens påverkan på människan och upplevelsen av stadsrummet samt hur det påverkar GI. Ansvarstagandet för GI måste tas på större allvar och fördelas på ett mer rationellt sätt, för att inte ge utrymme för missförstånd och förskjutningar. Kommunikationen mellan olika aktörer och avdelningar måste bli tydligare för att erhålla kunskap och möjliggöra kunskapsutbyte.

Trots ambitioner om att förtäta parallellt med att integrera GI, råder brist i planeringen gällande säkringen av GI. Förtätning (exploatering) och GI strider om samma ytor men har inte samma förutsättningar. GI behöver likvärdiga premisser som förtätning för att etableras bättre i stadsutvecklingen. För säkringen av GI i planeringsprocessen krävs tydligare verktyg, bestämmelser och krav, samt att den gröna infrastrukturens långsiktiga perspektiv lyfts fram. Utan dessa är det svårt att motivera grön infrastrukturens plats och värde i stadsutvecklingen.

Denna studie har demonstrerat att diskurser kan legitimera en viss diskurs. Den fortsatta utvecklingen av städerna handlar inte om att avstanna förtätningen helt. Det handlar snarare om att först och främst reducera, eventuellt eliminera, den befintliga problematiken med den stora bristen på GI genom exempelvis ett paradigmskifte av dagens planeringstillvägagångssätt och leta efter internationella framgångsrika exempel. Det handlar även om att förstå definitionen av förtätning och att det egentligen i dagsläget i regel handlar om traditionell exploatering när det politiskt korrekta begreppet förtätning används. Därefter handlar det om fortsatt utveckling i balans, d.v.s. att demonstrera att det är möjligt att förtäta parallellt med att integrera GI i Sverige också. Som Berghauser Pont (2020a) beskriver:

"Att välja mellan tätt eller grönt vore katastrofalt för de utmaningar som städerna kan och bör bidra till att lösa"

8.1 Förslag på framtida studier

Ytterligare studier behövs för att undersöka och bedöma retoriken gentemot praktiken eftersom området inte varit färdigbyggt inom tidsramen för detta arbete. En sådan studie hade även kunnat göras på hela Norra Sorgenfri-området för att utvärdera hur strategiska dokument följs och hur planerare förhållit sig till långvariga projekt.

En diskursanalys av strategiska dokument från 80-talet och framåt är även ett förslag på framtida studier. Studien hade kunnat analysera hur diskursen kring det gröna förts mellan olika strategiska dokument och se över förändringen om det blivit mot det bättre eller sämre.

Ett annat förslag på framtida studier som endast berörts övergripande i detta arbete är att undersöka vilken typ av kunskap som värderas i planeringspraktiken. Vilka typer av kunskaper består den av, är det endast professionen och experterna eller sker en större samverkan som sträcker sig längre än till medverkande aktörer. Hur involveras allmänheten och hur integreras detta sedan i projekt? Vem avgör vilka kunskaper som tas i anspråk? Vilka nya forum behövs för en större samverkan? Kan agonistisk planering agera som en bättre inriktning för att hantera planeringspraktikens komplexitet och för att erkänna, integrera och hantera nya kunskaper?

Fördjupning i PBL samt andra juridiska förutsättningar och ekonomiska instrument hade även kunnat utföras i framtida studier. Detta för att undersöka ifall det behövs framtas en ny sådan som inte endast prioriterar exploatering och som ger ökat utrymme för jämlika förhandlingar.

REFERENSER

- Ahlfeldt, G. & Pietrostefani, E. (2017). *Demystifying Compact Urban Growth: Evidence From 300 Studies From Across the World*. Coalition for Urban Transitions, London and Washington
- Bengs, C. & Schmidt-Thomé, K. (2005). *Urban–Rural Relations in Europe*. ESPON 1.1.2 Final Report, Centre for Urban and Regional Studies, Helsinki University of Technology, Finland.
- Berghauser Pont, M. (2020a). Framtidens stad både tät och grön. *ETC*.
<https://www.etc.se/debatt/framtidens-stad-ar-bade-tat-och-gron> [2021-04-10]
- Berghauser Pont, M., Perg, P. G., Haupt, P. A. & Heyman, A. (2020b). A systematic review of the scientifically demonstrated effects of densification. *IOP Conf. Series: Earth and Environmental Science* 588 (2020) 052031. DOI: 10.1088/1755-1315/588/5/052031
- Boverket (2016). *Rätt tätt - en idéskrift om förtätning av städer och orter*. Karlskrona: Boverket.
Tillgänglig:
<https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2016/ratt-tatt-en-ideskraft-om-fortatning-av-stader-orter.pdf>
- Boverket (2020). *Ekosystemtjänster i översiktsplan*. Tillgänglig:
<https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/teman/ekosystemtjanster/metod-planering/op/> [2021-04-26]
- Boverket (2021). *Så planeras Sverige*. Tillgänglig: [Så planeras Sverige - Boverket](#) [2021-04-05]
- Bryman, A. (2012). *Social research methods*. 4. ed. Oxford: Oxford University Press
- Campbell, S. (1996). Green cities, growing cities, just cities? Urban planning and the contradictions of sustainable development. *Journal of the American Planning Association*, 62(3), 296–312.
<http://dx.doi.org/10.1080/01944369608975696>.
- Chen, H., Jia, B., & Lau, S. S. Y. (2008). Sustainable urban form for Chinese compact cities: Challenges of a rapid urbanization economy. *Habitat International*, 32, 28–40. DOI:
<http://dx.doi.org/10.1016/j.habitatint.2007.06.005>
- Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 4 uppl., Lund: Studentlitteratur AB
- European Commission (2012). The multifunctionality of green infrastructure. Science for Environmental Policy - DG Environment News Alert Service. Tillgänglig: [Green Infrastructure.pdf \(europa.eu\)](#)
- European Commission (2013a). *Green Infrastructure (GI) – Enhancing Europe’s natural capital*. Tillgänglig: [EUR-Lex - 52013DC0249 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)
- European Commission (2013b) *Building a green infrastructure for Europe*. Printed in Belgium: European Union, 2013 Tillgänglig: [green_infrastructure_broc.pdf \(europa.eu\)](#) DOI: 10.2779/54125
- European Environmental Agency (2011). *Green infrastructure and territorial cohesion: The concept of green infrastructure and its integration into policies using monitoring systems*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. DOI:10.2800/88266
- European Environment and Sustainable Development Advisory Councils. (EEAC, 2009). *Statement and background document – Towards sustainable European infrastructures*. Tillgänglig: [Network of European Environment and Sustainable Development Advisory Councils \(EEAC\) - Energy Efficiency - Key pillar for a competitive, secure and environmentally friendly European Energy Policy - EEAC Statement \(oree.org\)](#)
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity
- Fairclough, N. (2003). *Analysing discourse: textual analysis for social research*. New York: Routledge.
- Fairclough, N. (2010). *Critical discourse analysis: the critical study of language* (2nd ed.). Harlow: Longman.

- Forsman, I., Andersson, D., Larsson, A., Hultin, S., Vysoky, M., Zimmerling, D., Stefan, F., Larsson, H., Grudziecki, J., Olsson, A., Larsson, U., Lätt, N., Pihl, A., Lind, T. & Källberg, K. (2018). Debattinlägg: "Förutom att Skånes städer ligger på värdefull mark, är de slösaktigt byggda." *Sydsvenskan*, 4 mars 2018. Tillgänglig: ["Förutom att Skånes städer ligger på värdefull mark, är de slösaktigt byggda." - Sydsvenskan](#) [2021-04-15]
- Gren, Å., Colding, J., Berghauser Pont, M., & Marcus, L. (2018). How Smart is Smart Growth? Examining the Environmental Validation Behind City Compaction. *Ambio*. 48: 580.
- Gstatic. (2021). *See how your community is moving around differently due to COVID-19*. (2012-04-06). Google, COVID-19 Community Mobility Report. https://www.gstatic.com/covid19/mobility/2021-04-06_SE_Mobility_Report_en.pdf
- Haupt, P.A., Berghauser Pont, M.Y., Alstade, V. & Berg, P.G. (2020). A Systematic review of motives for densification in Swedish planning practice. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*. 588, 052030. DOI: 10.1088/1755-1315/588/5/052030
- Hosanna research project, (2013). *Novel solutions for quieter and greener cities*. [Opublicerat material]. Summary brochure, The project was funded from the European Union Seventh Framework Programme (FP7/2007–2013) under grant agreement n° 234306, collaborative project HOSANNA.
- Jordens vänner (2020). *Greenwashing*. Tillgänglig: <https://jordensvanner.se/greenwashing/> [2021-01-25]
- Kaplan, R. & Kaplan, S. (1989). *The Experience of Nature, A Psychological Perspective*. New York, Cambridge University Press.
- Karlsson, I. (2019). *Hur grönt är det där du bor?* Hem&Hyra. Tillgänglig: <https://www.hemhyra.se/nyheter/hur-gront-ar-det-dar-du-bor-se-hela-listan/> [2021-01-25]
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3 uppl., Lund: Studentlitteratur AB
- Kvorning, J., Tournay, B., & Nørskov Poulsen, L. (2009). *DEN TÆTTE BY – DANSKE EKSEMPLER*. Danmark: Naturstyrelsen. https://naturstyrelsen.dk/media/nst/Attachments/taethed_bog_til_netthw.pdf
- Kühn, M. (2020) 'Agonistic planning theory revisited: The planner's role in dealing with conflict'. *Planning Theory*, 1-14. DOI: 10.1177/1473095220953201.
- Lefebvre, H. (1983). *Staden som rättighet*. Bokomotiv. Stockholm
- Lindholm, G. (2017). The implementation of Green Infrastructure: Relating a General Concept to Context and Site. *Sustainability*, 9(4), 610 DOI: <https://doi.org/10.3390/su9040610>
- Länsstyrelsen (2020). *Grön infrastruktur*. Tillgänglig: <https://www.lansstyrelsen.se/skane/samhalle/planering-och-byggande/gron-infrastruktur> [2020-12-16]
- Malmö stad (u.å.). *Befolkning*. <https://malmo.se/Fakta-och-statistik/Befolkning.html> [2021-05-05]
- Malmö stad (2003). *Grönplan för Malmö 2003*. Gatukontoret, Stadsbyggnadskontoret, Fritidsförvaltningen och Fastighetskontoret. Malmö: Bäcklunds.
- Malmö stad (2006). *Vision för Norra Sorgenfri*. Arbetsgruppen för Norra Sorgenfri, Stadsbyggnadskontoret.
- Malmö stad (2008). *Planprogram för Norra Sorgenfri*. PP 6020. Malmö: Stadsbyggnadskontoret.
- Malmö stad (2010). *Norra Sorgenfri – Stadsrum*. Malmö stad.
- Malmö stad (2013). *Planbeskrivning: Detaljplan för kvarteret Spårvägen i Innerstaden i Malmö*. DP 5102. Malmö stad: Stadsbyggnadskontoret
- Malmö stad (2018). *Översiktsplan för Malmö: Planstrategi*. Malmö: Malmö stad.
- Malmö stad (2019). *Plan för Malmös grön och blå miljöer*. Malmö: Malmö stad.
- Malmö stad (2020a). *Stadens historia*. <https://malmo.se/Uppleva-och-gora/Arkitektur-och-kulturarv/Kulturarv-Malmo/Handelser-och-fenomen/Stadens-historia.html> [2020-12-16]
- Malmö stad (2021). *Fortsatt högt byggtempo i Hyllie*. Malmö stad. Tillgänglig: [Fortsatt högt byggtempo i Hyllie - Malmö stad \(malmo.se\)](#) [2021-04-15]

- Miljöbarometern (2020). *Grönytta per invånare*.
<http://miljobarometern.malmo.se/miljoprogram/stadsmiljo/grona-och-bla/gronyta-per-invanare/?start=2011&end=2015&fbclid=IwAR1qwoUbiG4oWCJ-tb0gqN4vESMfpkZvXCZCnAJdrs2pLmoye19Wqub0ezQ> [2020-12-17]
- Naturvårdsverket. (2015) *Styrning av bebyggelseutveckling, förtätning och utglesning*. (6670). Bromma: Naturvårdsverket. Tillgänglig:
<https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6670-3.pdf?pid=16475> [2021-01-08]
- Naturvårdsverket (2020) *Grön infrastruktur för levande landskap*. Tillgänglig: *Om grön infrastruktur - Naturvårdsverket (naturvardsverket.se)* [2021-01-08]
- Pálsdóttir, A.M. (2014). *The Role of Nature in Rehabilitation for Individuals with Stress-related Mental Disorders*. Swedish University of Agricultural Sciences: Uppsala, Sweden.
- Patel, R., & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 4 uppl., Lund: Studentlitteratur AB
- Roe, M. & Mell, I. (2013). Negotiating value and priorities: evaluating the demands of green infrastructure development. *Journal of Environmental Planning and Management*, 56:5, 650-673, DOI: 10.1080/09640568.2012.693454
- Rydin, Y. (2007). Re-examining the Role of Knowledge within Planning Theory. *Planning Theory*. London: SAGE Publications. Vol 6(1):52-68
- SCB (2010). *Allt mindre grönytor i tätorter*. Tillgänglig:
https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/miljo/markanvandning/gronytor-i-och-omkring-tatorter/pong/statistiknyhet/gronytor-i-och-omkring-tatorter-2005/?fbclid=IwAR3IIRK-3PCi_LLZ8GOce1SK-lrULrbyllptZcYBNlplvAZCQZ8UaJTR9k [2020-12-17]
- SCB (2015). *Urbanisering – från land till stad*.
<https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2015/Urbanisering--fran-land-till-stad/> [2020-12-16]
- SFS (1998:808). *Miljöbalk*. Miljödepartementet. Tillgänglig: *Miljöbalk (1998:808) Svensk författningssamling 1998:1998:808 t.o.m. SFS 2020:1174 - Riksdagen* [2021-05-14]
- SFS (2010:900). *Plan- och bygglag*. Finansdepartementet SPN BB. Tillgänglig: *Plan- och bygglag (2010:900) Svensk författningssamling 2010:2010:900 t.o.m. SFS 2020:603 - Riksdagen* [2021-05-14]
- SMHI (2018). Klimatanpassa nordiska städer med grön infrastruktur. *Klimatologi* 50.
https://www.smhi.se/polopoly_fs/1.142912!/Klimatologi_50.pdf
- Ståhle, A. (2005). *Mer park i tätare stad: Teoretiska och empiriska undersökningar av stadsplaneringens mått på friytetillgång*. (Licentiatavhandling), TRITA-ARK-Forskningspublikationer 2005, 2). Stockholm: Arkitekturskolan, KTH.
- Ståhle, A. (2009). Den gröna promenadstaden. *Sankt Eriks årsbok*. 2009, s. 102-[113]
- Svenska Akademien. (2021). Svenska Akademiens ordlista. Tillgänglig:
<https://www.svenskaakademien.se/svenska-spraket/svenska-akademiens-ordlista-saol> [2021-01-25]
- Tappert, S., Klöti, T. & Drilling, M. (2018). Contested urban green spaces in the compact city: The (re-)negotiation of urban gardening in Swiss cities. *Landscape and Urban planning*. 170 (2018) 69–78
- Ulrich, R. S., Simons, R. F., Losito, B. D., Fiorito, E., Miles, M. A., & Zelson, M. (1991). *Stress recovery during exposure to natural and urban environments*. *Journal of environmental psychology*, 11(3), 201- 230.
- US Environmental Protection Agency (2008). *Managing Wet Weather with Green Infrastructure Action Strategy 2008*. Tillgänglig: *Managing Wet Weather with Green Infrastructure - Action Strategy 2008 (epa.gov)*
- Wheeler, S. (2014). Infill Development. In S. Wheeler (Ed.), *Sustainable Urban Development Reader* (s. 138-145). New York: Routledge.

Winther Jørgensen, M., & Phillips, L (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur
Wright, H. (2011). *Understanding green infrastructure: the development of a contested concept in England*, *Local Environment*, 16:10, 1003-1019, DOI: [10.1080/13549839.2011.631993](https://doi.org/10.1080/13549839.2011.631993)

BILDREFERENSER

Figur 1 - Fördelningen av studerade resultatkategorier som diskuteras i vetenskapliga artiklar. Berghauser Pont, M., Perg, P.G., Haupt, P. A. & Heyman, A. (2020b). A systematic review of the scientifically demonstrated effects of densification. *IOP Conf. Series: Earth and Environmental Science* 588 (2020) 052031. DOI: 10.1088/1755-1315/588/5/052031

Figur 2 - Faircloughs tredimensionella modell för kritisk diskursanalys. Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity

Figur 3 - Norra Sorgenfri, röd markering planområde, grön markering kv. Spårvägen. Google Earth (2021).

Figur 4 - Illustrationsplan för grönstruktur i Norra Sorgenfri. Pernilla Magnusson (2008). Grönstruktur [ritning]. I: Malmö stad. *Planprogram för Norra Sorgenfri*. PP 6020. Malmö: Stadsbyggnadskontoret.

Figur 5 - Illustrationsplan för grönstruktur för kv. Spårvägen i Norra Sorgenfri (Gatukontoret, Stadsbyggnadskontoret (2013). Illustrationsplan för kvarteret Spårvägen [ritning]. I: Malmö stad. Planbeskrivning: Detaljplan för kvarteret Spårvägen i Innerstaden i Malmö. DP 5102. Malmö stad: Stadsbyggnadskontoret

BILAGA 1: Intervjuguide

Följande intervjuguide har använts vid de semistrukturerade intervjuerna med viss anpassning efter informantens arbetsroll. Varje intervju påbörjades med att vi introducerade oss och presenterade kort vad vårt examensarbete handlar om samt varför vi varit intresserade att involvera de utvalda personerna.

Den intervjuades roll och relation till arbete med GI

- Beskriv din arbetsroll och dina främsta arbetsuppgifter.
- Beskriv på vilket sätt du är/har varit involverad i arbetet med grön infrastruktur, vilket skede av planeringsarbetet och din huvudsakliga uppgift.
- Vilken relation har din arbetsroll till Norra Sorgenfri?

Förtätning

- Vilka krav på förtätning ställdes i planeringen av Norra Sorgenfri?

Grön infrastruktur

- Berätta om arbetet med grön infrastruktur.
 - Vilka krav på GI ställdes i planeringen av Norra Sorgenfri?
 - Hur arbetar malmö stad strategiskt med GI?
 - Vilka är de centrala strategiska dokumenten?
 - Vilken politisk uppbackning finns kring dessa dokument?
 - Vem ansvarar för grönfrågorna?

Kunskap och kommunikation

- Vad för kunskapsunderlag har använts i arbetet med de strategiska dokumenten?
- Vad för kunskapsunderlag har använts i arbetet med GI?
- Hur sker kommunikation/utbyte av kunskap mellan aktörer och förvaltningar?
 - Hur överförs kunskap mellan olika projektskeden och förvaltningar?
 - Hur sker kommunikationen mellan involverade aktörer?

Förhandlingsprocesser mellan grön infrastruktur och förtätning olika planeringsskedena, stadsnivå, stadsdelsnivå och kvartersnivå

- I vilket skede involveras GI gentemot förtätning i planeringsprocessen?
- Vad upplever ni som största utmaningen i förhandlingen mellan grön infrastruktur och förtätning?
- Vilka riktlinjer, argument och verktyg används som stöd för GI?
- Vilka förutsättningar är centrala för att lyckas med utvecklingen och bevarandet av grön infrastruktur?
- Vad är avgörande för vad som skall planeras?
- Berätta om hur ni använt de strategiska dokumenten som vägledning eller underlag i planeringen för Norra Sorgenfri.

- vilka riktlinjer gällande GI i de strategiska dokumenten gav er stöd till ert arbete med Norra Sorgenfri?
- Hur sker förhandlingen mellan grönstrukturen gentemot förtätning i Norra Sorgenfri?
- Hur har eller ser förhandlingsprocessen ut mellan GI och förtätning i Norra Sorgenfri?
- Vilka kompromisser kring grön/blå infrastruktur har fått göras i Norra Sorgenfri?
- Berätta om era kritiska förhandlingssituationer med avseende på GI i planeringen av Norra Sorgenfri.
 - Vad använde ni för argument för säkringen av GI?
 - Vilka motargument kontrades GI med?
 - Vilka planeringsverktyg var till hjälp?
 - Vilka aktörer var involverade?
 - Hur kan planerare agera för att undvika förlust av GI i projekt?

Utmaningar/konflikter/möjligheter

- Vilka riktlinjer, stöd, argument tas som stöd/saknas vad kan förbättras?
- Berätta om arbetet i de olika strategiska dokumenten, hur diskuterades GI gentemot förtätning i de olika planeringsskedena.
 - Förekom kompromisser? Vilka?
- Vilka argument i grönplanerna används för att lyfta grönfrågorna i förhandlingsprocesser?
 - Vilka fick genomslag och
 - Vilka var motargumenten?
- Vilka förutsättningar anser ni är centrala för att lyckas med utvecklingen och bevarandet av GI?
- Vilka risker/möjligheter ser ni med att förtätning prioriteras framför grön-blå infrastruktur?
- Har ni några förslag på hur utvecklingen och bevarandet av grön-blå infrastruktur kan säkras i förhandlings- och planeringsprocesserna?
- Berätta gärna om ni upplever att det skett någon typ av förändring över tid gällande att få gehör för planeringen av grön infrastruktur i projekt?

Avslut

- Finns det något ni vill tillägga?